

Landschapsontwikkelingsplan

Gemeente Woerden

11.005439

Registratiedatum: 07/04/2011
Behandelend afdeling
Afgehandeld door/op:

Woerden

Deel 1: Landschapsanalyse

Colofon

Brons + partners landschapsarchitecten bv
Everwijnstraat 9
4101 CE Culemborg

T 0345 534 765
F 0345 534 736
E info@bronsenpartners.nl
W www.bronsenpartners.nl

Opdrachtgever:
Gemeente Woerden
Postbus 45
3440 AA Woerden

Projectnummer:
808 Landschapsontwikkelingsplan Woerden

versie 4, januari 2011

brons partners
LANDSCHAPSARCHITECTEN BV

gemeente
WOERDEN

Inhoud

1	INLEIDING	5
2	ONTSTAANSGESCHIEDENIS	13
3	LANDSCHAPPELIJKE KWALITEITEN	23
4	RUIMTELIJKE ONTWIKKELINGEN	37
5	BELEID EN SUBSIDIES	57
6	OPSTAP NAAR DE VISIE	63
7	BRONNEN	71

Inleiding

Voor u ligt deel 1 van het Landschapsontwikkelingsplan (LOP) waarin het landschap, het beleid en mogelijke financieringsvormen zijn geanalyseerd met de nadruk op ruimtelijke kwaliteit.

1.1

Inleiding

De gemeente Woerden heeft Brons en Partners landschapsarchitecten gevraagd een Landschapsontwikkelingsplan (LOP) op te stellen voor het buitengebied. Het oude beleid voor het landschap, nog opgesteld voor Woerden en Harmelen afzonderlijk, is achterhaald door recente ontwikkelingen, zoals meer aandacht voor cultuurhistorische waarden en landschapsbehoud en een prominentere rol van het water in de ruimtelijke ordening. Ook stedelijke ontwikkelingen, zoals randwegen en dorpsranden, zijn van invloed op het buitengebied en vragen om een richtinggevend landschapsbeleid.

Het doel van het landschapsontwikkelingsplan is om gericht te werken aan een bruikbaar landschap met een eigen Woerdense identiteit, waarbinnen bestaande landschappelijke waarden blijvend een plek houden. Dat landschap moet passen bij de huidige tijd en bij de vele belangen die er, soms door elkaar, op het gebied liggen. Ook moet het landschap toekomstige veranderingen kunnen opvangen; in het LOP staat op welke manier toekomstige ontwikkelingen een plek kunnen krijgen, terwijl de ruimtelijke kwaliteit blijft gehandhaafd of wordt verbeterd.

Het LOP vormt een integraal ontwikkelingsperspectief voor het buitengebied van de gehele gemeente. Het bijbehorende uitvoeringsprogramma selecteert een keur aan projecten en geeft inzicht in mogelijke samenwerking met anderen en de financieringsmogelijkheden waarmee de visie stap voor stap gerealiseerd kan worden. Het LOP weerspiegelt de

veelzijdigheid van het landschap, de functies die er onderdeel van uitmaken en de personen die ervan gebruik maken.

De ruimtelijke invalshoek is het overkoepelende principe waarbinnen alle thema's in het LOP een plaats hebben. Landschappelijke kwaliteit is nauw verbonden met de streekeigen identiteit en de verschillen tussen deelgebieden op diverse schaalniveaus, van ontginningspatroon met bebouwingslinten tot de beeldkwaliteit van erven. De beleving van het landschap met zijn kwaliteiten speelt hierbij een belangrijke rol.

SPECIFIEKE DOELSTELLINGEN

Voor het landschapsontwikkelingsplan Woerden zijn vooraf een aantal specifieke doelstellingen benoemd:

- Aansluiten bij het veranderde landschapsbeleid van hogere overheden;
- Weerspiegelen van de vernieuwde kijk van de gemeente op het landschap;
- Veiligstellen landschappelijke waarden ten opzichte van ruimtelijke ontwikkelingen in verleden en toekomst;
- Waarborgen van een kwalitatief aantrekkelijk buitengebied door aandacht voor beeldkwaliteit van het landschap en de hierin aanwezige functies;
- Streven naar een breed draagvlak voor een landschap met kwaliteit, intern en extern.

RELATIE MET ANDERE PLANNEN EN STATUS LOP

De gemeente Woerden is actief met het opstellen van ruimtelijk beleid. Veel aandacht en zorg is uitgegaan naar de cultuurhistorische inventarisatie van bebouwingslinten en haar functies (Belvédère), het bestemmingsplan buitengebied (2008), de Structuurvisie 2025. Enige tijd geleden zijn landschapsbeleidsplannen van Woerden (1997) en Harmelen (2001) opgesteld en voor zover mogelijk uitgevoerd. Nu zijn deze plannen aan actualisatie toe, omdat beleid van hogere overheden is veranderd en een fusie van beide gemeenten heeft plaatsgevonden. Dit zijn belangrijke bouwstenen voor het LOP en zij worden dan ook als basis gebruikt voor visievorming.

Het LOP is een aanvullend instrument op deze beleidsstukken dat zich onderscheidt door het samengaan van kwaliteit en vitaliteit en uitvoeringsgerichte benadering. Het bestemmingsplan buitengebied vormt het formele juridische kader waarmee de bescherming van waarden en de inpassing van functies per kavel worden geregeld. Het LOP vormt, als aanvulling daarop, het kwalitatieve toetsingskader voor nieuwe ontwikkelingen in het buitengebied. Het maakt daarbij niet uit of deze ontwikkelingen voortkomen uit initiatieven van andere overheden, de gemeente zelf of van partijen en organisaties uit het gebied; het LOP is altijd het kwalitatieve toetsingskader. Voor alle partijen kan het LOP ook functioneren als inspiratiebron voor het behalen van ruimtelijke kwaliteit.

Oeverwal nabij Harmelen

Het LOP inclusief uitvoeringsprogramma kijkt tot circa 10 jaar na vaststelling. Het LOP gaat over het buitengebied van gemeente Woerden en spreekt zich, waar nodig, ook uit over randen van kernen en doorgaande landschapsstructuren.

PLANPROCES EN COMMUNICATIE

Middels inventarisatie en analyse worden de ruimtelijke gebiedskwaliteiten, ruimtelijke beleidsopgaven en ontwikkelingen in de gemeente Woerden verkend en met elkaar in verband gebracht. Op basis hiervan worden 'ontwikkelingsrichtingen' ingezet om te komen tot een brede discussie over de toekomst van het landschap, zowel binnen de gemeentelijke organisatie als in het maatschappelijk krachtenveld. De conclusie uit de analyse en het resultaat van die discussie vormen samen de opstap voor de visie en het uitvoeringsprogramma.

UITVOERINGSPROGRAMMA

Het LOP is een ontwikkelings- en uitvoeringsgericht plan dat uitspraken doet over de directe leefomgeving van mensen met diverse achtergronden en belangen. Voor de uitvoering van het plan is de inzet van betrokken partijen en personen van groot belang. Het LOP moet daarom ook hun plan zijn. Door personen uit zowel politieke als maatschappelijke gelederen van Woerden te betrekken bij de planvorming, gaat het landschap en haar toekomst meer leven in de gemeente. Zo is er bijvoorbeeld een klankbordgroep geformeerd, bestaande uit vertegenwoordigers van diverse belangengroepen en organisaties uit het buitengebied, die ideeën aandraagt en kritisch meedenkt over het LOP. De lijst met klankbordgroepleden staat in Bronnen. De bevolking wordt over het landschapsontwikkelingsplan geïnformeerd middels

een tentoonstelling. In het LOP worden de verschillende belangen op afgewogen wijze geïntegreerd. Hierbij spelen, naast behoud van kwaliteit en identiteit van het landschap, draagvlak in de samenleving en subsidiemogelijkheden voor uitvoering een belangrijke rol.

LEESWIJZER

Dit rapport is deel I van het LOP Woerden. Het is een beknopte weergave van de bevindingen uit de inventarisatie- en analysefase. De landschapsvisie en het uitvoeringsprogramma zijn afzonderlijke delen van het LOP, respectievelijk deel II en deel III.

Achtereenvolgens wordt in deel I ingegaan op de ontstaansgeschiedenis (hoofdstuk 2), kwaliteiten en identiteiten van het landschap (hoofdstuk 3) en gesignaleerde trends en ontwikkelingen op diverse thema's inclusief de ruimtelijke gevolgen van het vigerend beleid en subsidiemogelijkheden (hoofdstuk 4). Uit al deze onderwerpen wordt de opgave voor het LOP gedestilleerd, zodat duidelijk wordt waarover de landschapsvisie en het uitvoeringsplan zullen gaan. In hoofdstuk 5 komen de belangrijkste subsidiemogelijkheden aan de orde, waarop mogelijk met de keuze van uitvoeringsprojecten op kan worden ingespeeld. Door alle voorgaande aspecten met elkaar te verbinden zijn enkele deelgebieden met een specifieke karakteristiek en ontwikkeling gedefinieerd die in essentie model staan voor de opbouw en inhoud van de visie (hoofdstuk 6).

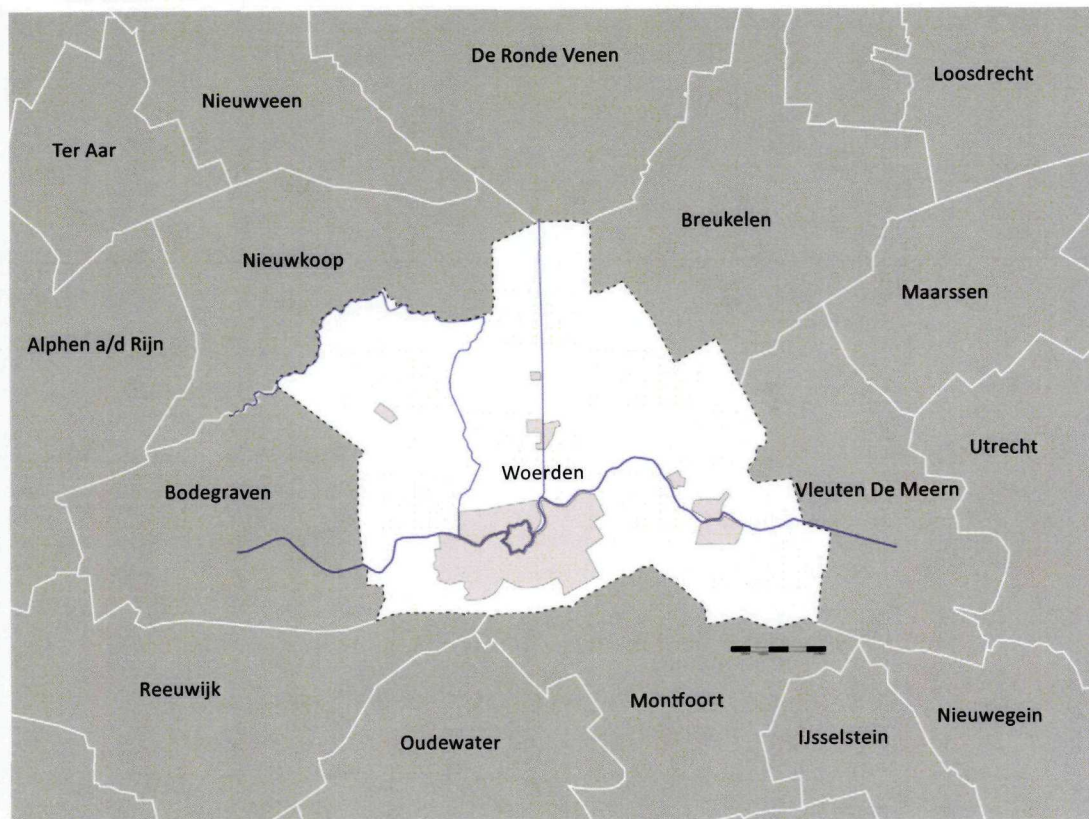
In de volgende paragraaf zijn de namen van de belangrijke kernen, polders, wegen, waterwegen en buurgemeenten opgenomen, om de rest van het LOP makkelijker leesbaar te maken.

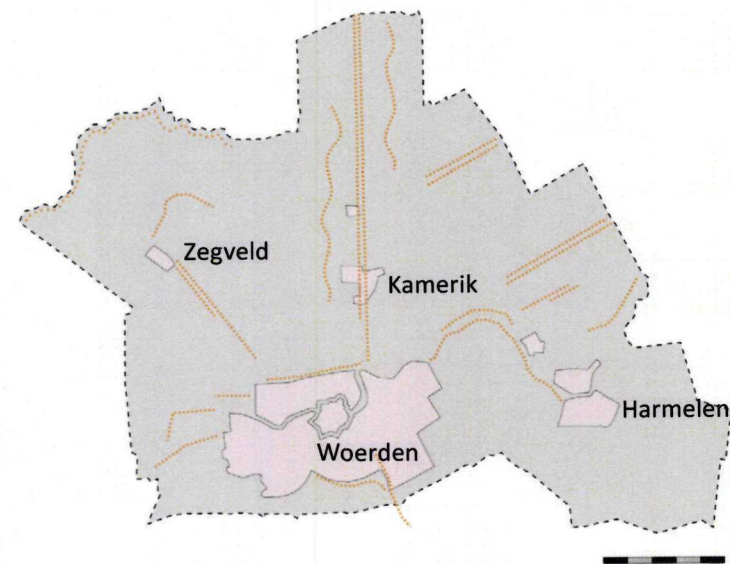
1.2 Toponiemen

GEMEENTEN OM WOERDEN

N.B. door gemeentelijke herindelingen zullen enkele namen van gemeenten in de nabije toekomst veranderen.

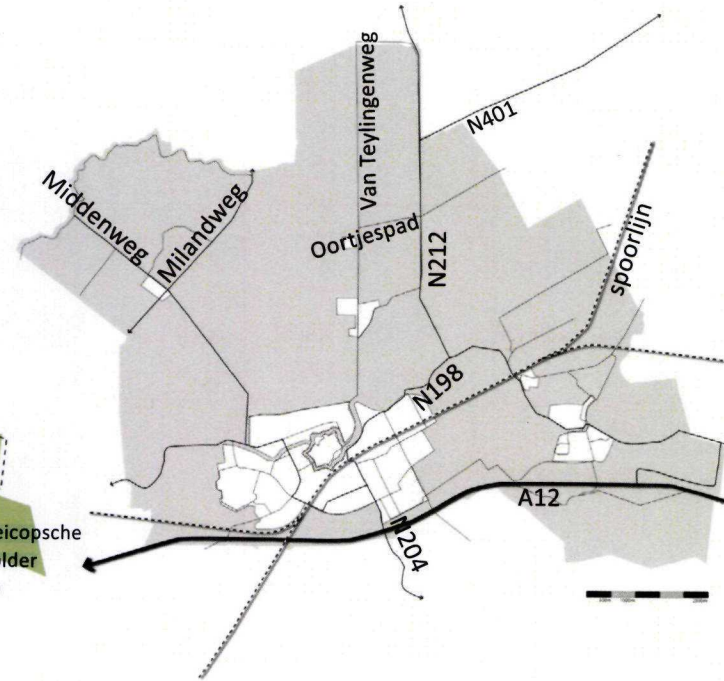
KERNEN

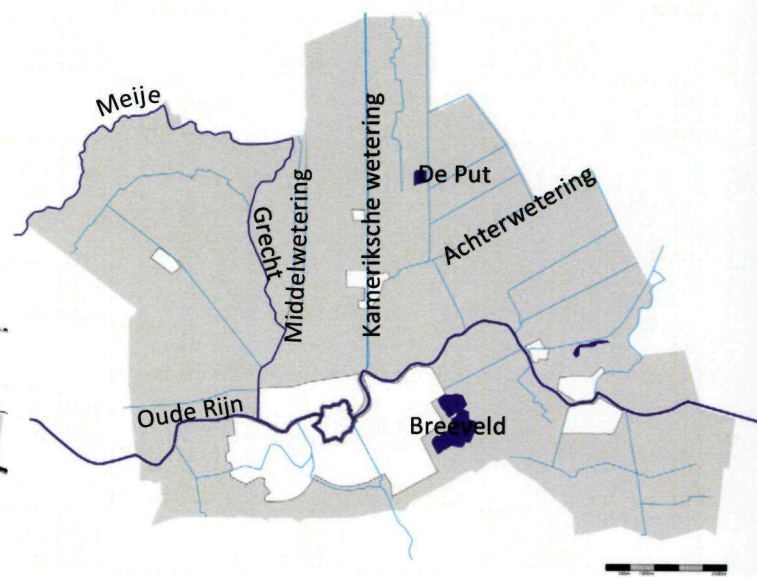
POLDERS

INFRASTRUCTUUR

WATER

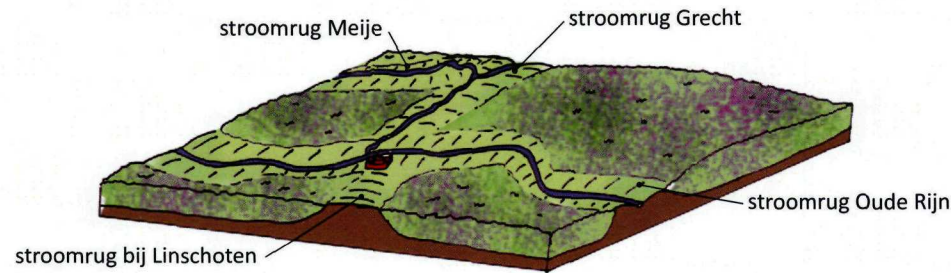

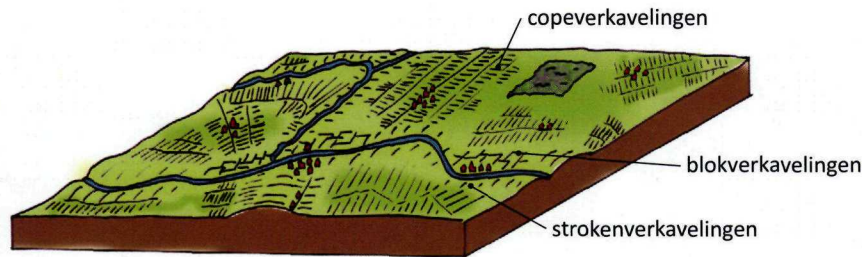
Ontstaansgeschiedenis en ontwikkelingen

De basis van het huidige landschap is gelegd met het ontstaan van een bewoonbare en bewerkbare bodem en het opeenvolgende gebruik door de eeuwen heen. In dit hoofdstuk wordt de ontstaansgeschiedenis van Woerden beknopt toegelicht, omdat de historische opbouw nog altijd van belang is voor het begrijpen van de ruimtelijke structuur van de gemeente. Uit de historie kan ook inspiratie worden geput voor toekomstige ontwikkelingen.

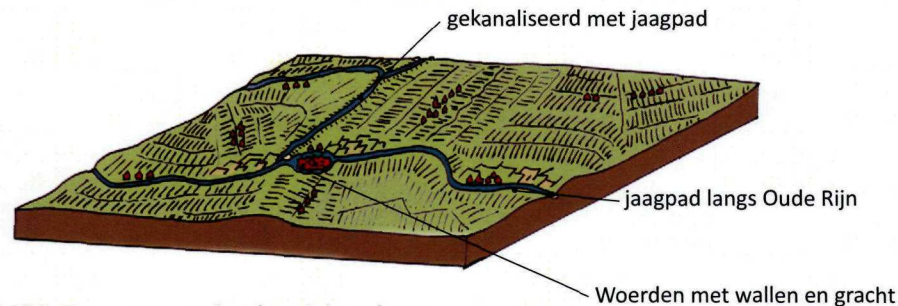
2.1 Ontstaansgeschiedenis en ontwikkelingen

Tot 1000: Occupatie op de oeverwallen versus onbewoond laagveenmoeras

1000-1300: Ontginning van het laagveengebied

1300-1600: Toename van het handelsverkeer

Tot 1000

De oeverwal van de Oude Rijn was de eerste locatie in dit gebied waar mensen gingen wonen. Het laagveenmoeras was onbewoond en ontoegankelijk. In ca. 100 na Chr. stichtten de Romeinen bij Woerden het Castellum Laurium. De Oude Rijn was de noordgrens van het Romeinse Rijk. In de Vroege Middeleeuwen ontstond er bewoning in Harmelen (langs de Appellaan) in combinatie met landbouwkundig gebruik op de van nature goed ontwaterde oeverwal. Het ontginningspatroon, een typerende blokverkaveling, is tegenwoordig ten noorden van Harmelen (Bijleveld) nog vrijwel geheel in tact.

1000 - 1300

In 1085 kwam het startsein voor grootschalige ontginning om het moeras om te vormen naar landbouwgrond. De bisschop van Utrecht gaf het gebied aan de kapittels St. Marie en St. Pieter om het te gaan ontginnen. Dit gebeurde van buiten naar binnen: vanaf de Meije, de Vecht en de Oude Rijn. Loodrecht op de Oude Rijn kwam strokenverkaveling en de rest van het gebied werd volgens de copeverkaveling ontgonnen: kavels van ca. 1250 bij 110 meter die tussen dijken of weteringen werden 'opgespannen'. De ontginning vond plaats vanaf een ontginningsbasis, waar boerderijen in een rij kwamen te staan. Deze boerderijlinten zijn nog steeds zeer beeldbepalend in het gebied. In 1160 werd een versterkte burcht gebouwd bij Woerden, waarvan de precieze locatie nog onbekend is. In 1370 werd Woerden door wallen en een gracht omringd. In deze periode ontstonden ook de dorpen Harmelen en Zegveld, terwijl Kamerik al enkele eeuwen eerder was ontstaan.

1300 - 1600

Door de ontwatering die noodzakelijk was voor de ontginning van het gebied is de bodem ingeklonken. Het aan de lucht blootgestelde veen is geoxideerd waardoor de bodem daalde.

Ook de scheepvaart nam toe. Daartoe werd een jaagpad langs de Oude Rijn tussen Woerden en Utrecht aangelegd en werd de Leidsche Rijn (tussen Utrecht en Harmelen) gegraven. Ook werd het kanaal Grecht-Middelwetering gegraven. Dit lokte protest van de boeren uit die wateroverlast kregen. Zij kregen toestemming om een eigen kanaal graven. Daartoe kanaliseerden en bedijkten zij het riviertje de Oude Meije. In de 17e eeuw kreeg dit een jaagpad.

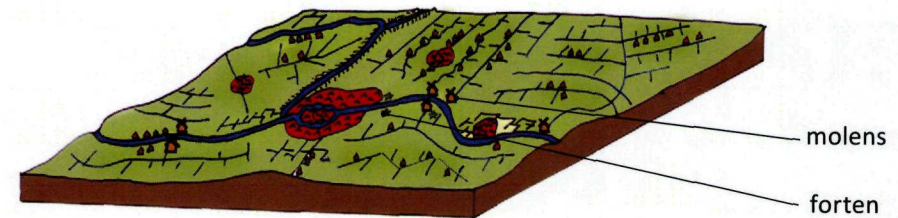
1600 - 1800

In 1600 was de bodem zodanig gezakt, dat molens nodig waren om de polders droog te malen. Aan de buitenrand van iedere polder stond er een. Het overtollige water werd uitgeslagen naar de Meije en de Oude Rijn. Waarschijnlijk waren in deze tijd al de kades zichtbaar in het landschap ten gevolge van de maaivelddaling.

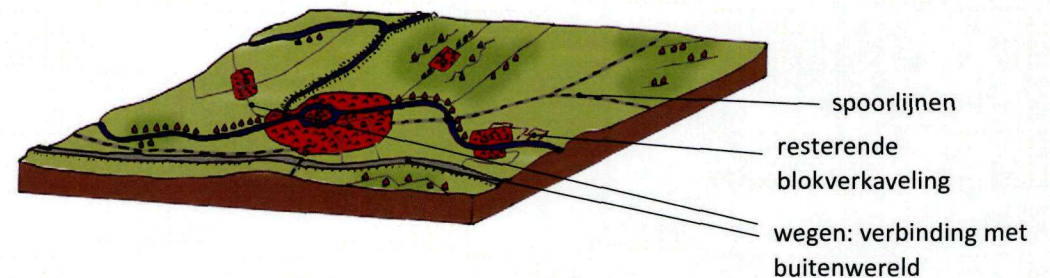
Tijdens de 14e tot halverwege de 18e eeuw ging men klei winnen ten behoeve van dakpanovens. Dit kon op de overgang tussen oeverwal en veengebied, waar een kleibodem ligt. In het landschap is deze kleiwinning zichtbaar als waterplas in het Vijverbos ten zuiden van de Breudijk. Er is in Woerden niet op grote schaal verveend ten behoeve van turfwinning. Woerden werd deel van de Oude Hollandse Waterlinie: forten Kruipin en Oranje.

1800 - 2000

In de negentiende en twintigste eeuw werden grote wegen aangelegd. In 1828 Rijksweg Utrecht-Leiden, in 1855 de spoorlijnen Breukelen-Harmelen, Utrecht –Rotterdam en Woerden-Leiden. In de twintigste eeuw volgde de A12. Woerden en Harmelen breidden uit. Tussen de twee kernen werd het lint steeds dichter bebouwd. De kenmerkende blokverkeveling op de oeverwal is vrijwel geheel dichtgebouwd als gevolg van de goede ontsluiting. Twee kleine delen resten nog: een deel van de polder Houtdijk en een klein stukje ten oosten van Harmelen. De zandwinning Cattenbroek is ook beeldbepalend in het landschap.

1600-1800: Molens en militaire activiteiten

1800-2000: Toename bebouwing en aanleg infrastructuur

2.2 Historische structuren

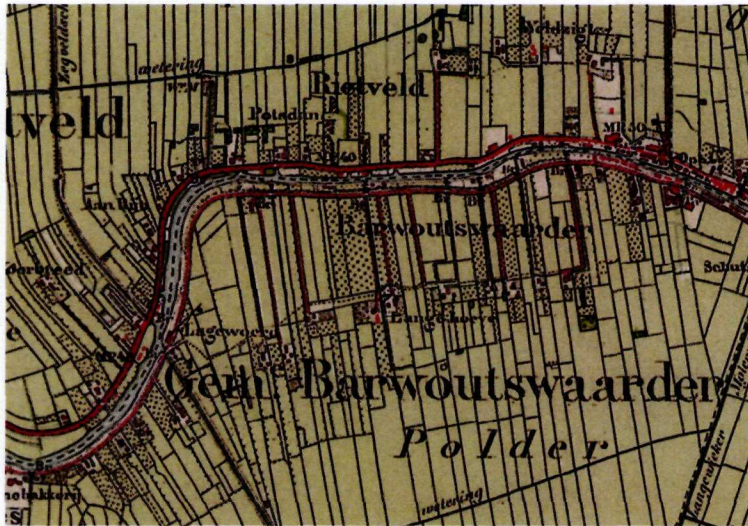
Op de historische kaart is goed het verschil tussen de oeverwal en het veenweidegebied te zien.

OEVERWAL

- Op de oeverwal ligt de stad Woerden, het dorp Harmelen en enkele bewoningslinten.
- De kavelgrensbeplanting is langgerekt, loopt tot de grens van de oeverwal en bestaat uit bomenrijen.
- Er zijn veel relatief grote boomgaarden.
- De oeverwal was grotendeels dicht beplant.

VEENWEIDEGEBIED

- Er liggen (kleinschalige) ontginningslinten in een verder open landschap.
- De kavelgrensbeplanting is robuust (brede singels).
- De beplanting is gebundeld bij de bebouwing van de linten. Het achterland is leeg op slechts enkele geriefhoutbosjes na. Tussen de bebouwing liggen geriefhoutbosjes, kleine boomgaarden en (hennep)akkertjes. Bij de Kamerikse linten liggen geriefhoutbosjes bovendien op enige afstand van de bebouwing.
- De kades waren beplant.
- In het hele gebied lagen veel voetpaden, die langs de kavelgrens liepen naar waterlopen en kades, waarlangs ook gelopen kon worden. Deze voetpaden waren veelal onbeplant. Op de oeverwal lagen aanzienlijk minder voetpaden dan in het veenweidegebied.

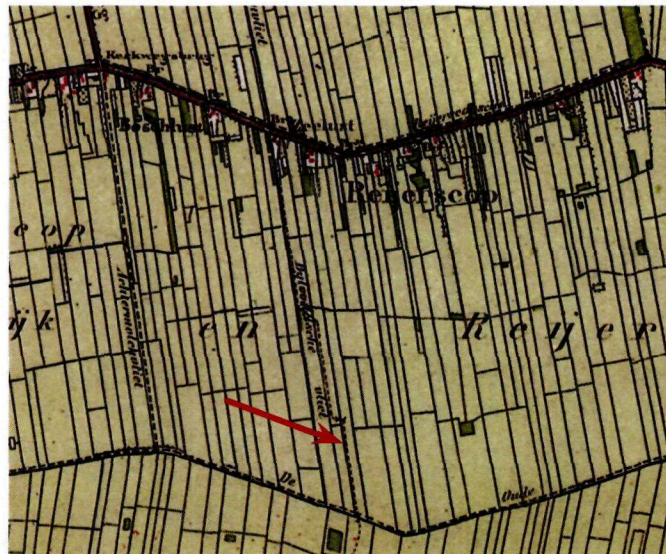
Bepanting op de oeverwal

Bepanting in het veenweidegebied gebundeld bij bebouwing

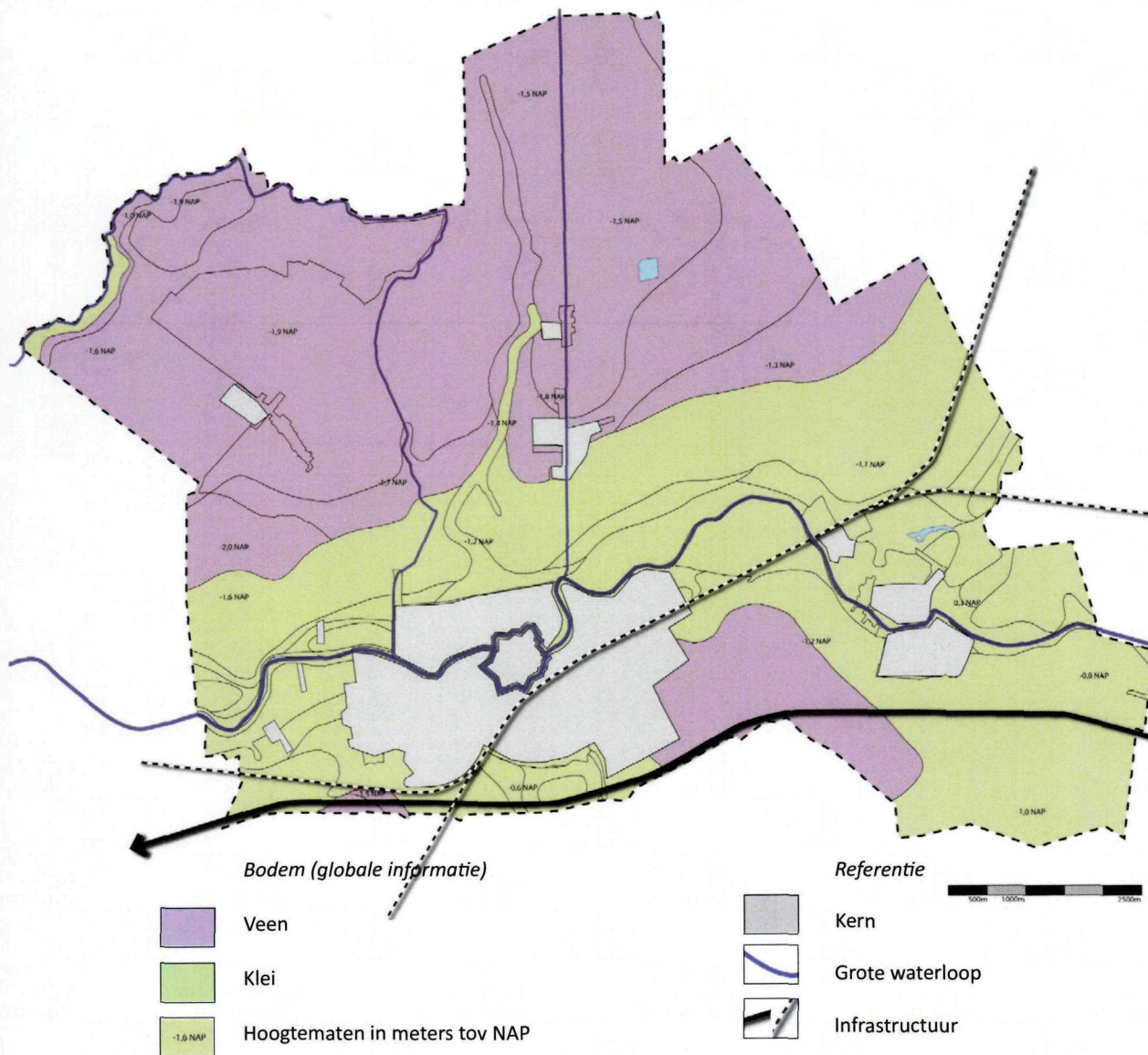

Kleine landschapselementen (waaronder geriefhoutbosjes) in de Kamerikse linten

Voetpaden in het veenweidegebied

2.3 Bodem

Hoe meer klei er in de bodem zit, hoe steviger de ondergrond daardoor is. Deze grond is minder ingeklonken, waardoor ze nog relatief hoog ligt. In de gebieden die door veen gedomineerd worden zijn langgerekte vormen te herkennen. Op deze voormalige waterlopen is later ook veen afgezet.

Het door klei gedomineerde gebied wordt ook wel oeverwallengebied genoemd. De oeverwallen zijn ontstaan als oerverzone rondom de rivier. De draagkracht is hier gunstig voor bebouwing en akkerbouw/fruitteelt en de ontwatering is goed.

Het door veen gedomineerde gebied is veel slapper. De drooglegging wordt relatief klein gehouden, omdat veen verdwijnt als het met lucht in aanraking komt (oxideert). Als gevolg daarvan daalt de bodem in dit gebied al eeuwen. Rond 1200 was het nog bijna volledig als akkerland in gebruik, maar nu is het slechts geschikt voor weidebouw.

Het bemalen van het veenweidegebied zorgt er enerzijds voor dat het land net droog genoeg is om te bewonen en veeteelt op te bedrijven, maar zorgt er anderzijds ook voor dat de bodem blijft dalen. Dit heeft tot gevolg dat het polderwater steeds hoger moet worden opgepompt om het uit te kunnen slaan op het buitenwater. Dit is geen duurzame situatie. Grote delen van West-Nederland hebben hiermee te kampen. Op diverse fronten wordt onderzocht hoe met deze verontrustende ontwikkeling om kan worden gegaan. Het zal hoe dan ook consequenties hebben voor het landschapsbeeld op lange termijn.

2.4 Ontwikkelingen in het Groene Hart

GROENE HART

De gemeente Woerden maakt deel uit van het Nationaal Landschap Groene Hart, in reactie op verregaande verstedelijking. Een doel ervan is om de groene ruimte binnen de Randstad te beschermen. In Woerden vinden diverse ontwikkelingen plaats binnen de kernkwaliteiten en hoofdpogaven van het Groene Hart. De kernkwaliteiten zijn de landschappelijke diversiteit, het (veen)weidekarakter, de openheid en de rust & stilte. De drie hoofdpogaven zijn:

1. Het Groene Hart als Nationaal Landschap:
 - Behoud, herstel en ontwikkeling van de landschappelijke kernkwaliteiten
2. Groenblauwe structuren in het Groene Hart:
 - Duurzaam watersysteem (waaronder het afremmen van bodemdaling)
 - Toekomst van de landbouw
 - Natuurontwikkeling
 - Recreatieve routestructuren
3. De (be)leefbaarheid van het Groene Hart:
 - Wonen en werken
 - Relatie stad-land en recreatie
 - Cultuurhistorie

Uit bovenstaande volgt een aantal opgaven voor de provincie, met betrekking tot de groenblauwe structuur in het gebied.

- Water en bodem: robuuste watersystemen bewerkstelligen (bijvoorbeeld grotere peilvakken), bodemdaling in de veenweidegebieden afremmen, anticiperen op de klimaatsscenario's.

- Landbouw: ruimtelijke voorwaarden scheppen voor een economisch duurzame landbouw, als drager van de kwaliteit van het landschap, in combinatie met recreatiemogelijkheden en waar mogelijk natuurontwikkeling.
- Natuur: ruimtelijke voorwaarden scheppen voor het realiseren en behouden van een goed functionerende EHS, waaronder de Groene Ruggengraat (een robuuste ecologische verbindingzone).

VENSTER BODEGRAVEN – WOERDEN

Binnen het Uitvoeringsprogramma Groene Hart 2007-2013, vervult het project Bodegraven – Woerden een belangrijke functie. Het venster is gelegen in het midden van het Groene Hart, waar deze cruciaal is voor de landschappelijke samenhang, omdat deze de enige open verbinding vormt tussen de grote landschappen aan de noordzijde en zuidzijde. Het venster kent vier prestatiedoelen, waarvan er drie relevant (kunnen) zijn voor Woerden:

- De vensterfunctie: doel en functie is om vanuit het venster uitzicht te bieden op het Groene Hart. Het venster biedt een gevarieerd beeld, waarin zowel het cultuurhistorisch waardevolle landschap thuishoort, als wonen en werken passen bij de schaal en de maat van het gebied. Opgave is het versterken van de visuele kwaliteit en de landschapsbeleving.
- De stad-landrelatie: deze relatie zal zichtbaar moeten worden in een hoogwaardige en robuuste overgang tussen de openheid van het venster en het stedelijk gebied, die de komende decennia maatgevend is voor de ruimtelijke ontwikkeling van het gebied.

- Ontwikkeling van een robuuste ecologische verbindingszone: de Groene Ruggengraat, deze krijgt een stevige plaats in het venster en draagt bij aan een duurzame verbinding tussen het noorden en het zuiden van het Groene Hart.

De belangrijkste opgave voor het Venster Bodegraven – Woerden is de inrichting van de Groene Ruggengraat, die hier de Oude Rijnzone met de A12 en de spoorlijn Utrecht-Gouda kruist. Een goede afronding van de westrand van Woerden wordt gecombineerd met de aanleg van extra voorzieningen voor natuur en recreatie en een duurzaam beheer van het open gebied.

Dit hangt nauw samen met de door het rijk aangewezen Snelwegpanorama Wiericke (zie paragraaf 4.3).

DE VENEN

Het plangebied van de gemeente Woerden is een klein onderdeel van het veel grotere gebied van De Venen. Opgaven van het icoon De Venen binnen het Uitvoeringsprogramma Groene Hart 2007-2013 zijn het behoud en de ontwikkeling van het karakteristieke veenweidelandschap in de open gebiedsdelen en het behoud en de ontwikkeling van natte natuur en recreatie in de Groene Ruggengraat. Het kwetsbare veenweidelandschap biedt mogelijkheden voor een omschakeling van de landbouw naar bijvoorbeeld extensieve veenweidebedrijven die kwaliteitsproducten en 'groene diensten' leveren aan de omliggende steden. De vormgeving van de Groene Ruggengraat vormt een belangrijke opgave, waar gezocht moet worden naar een evenwicht tussen de kernkwaliteiten van het veenweidegebied en de gewenste natuurdoeltypen.

In het gebied geldt het verbeteren van de waterhuishouding,

waarbij gedacht wordt aan:

- een actieve aanpak in deelgebieden volgens het principe 'functie volgt peil';
- een dynamisch peilbeheer om bodemdaling en peilversnippering tegen te gaan;
- het stimuleren van (onderwater) drainage: een alternatief voor peilverhoging om maaiveld daling te beperken. Door de drainage neemt de draagkracht van de bodem toe;
- en het stimuleren van alternatieve vormen van landgebruik en nieuwe vormen van landbouw.

GROENE RUGGENGRAAT

De geprojecteerde Groene Ruggengraat is een belangrijke ontwikkeling voor de noordzijde van Woerden. Deze robuuste natte ecologische verbindingszone dient medio 2018 gerealiseerd te zijn. Het is de bedoeling dat de Groene Ruggengraat:

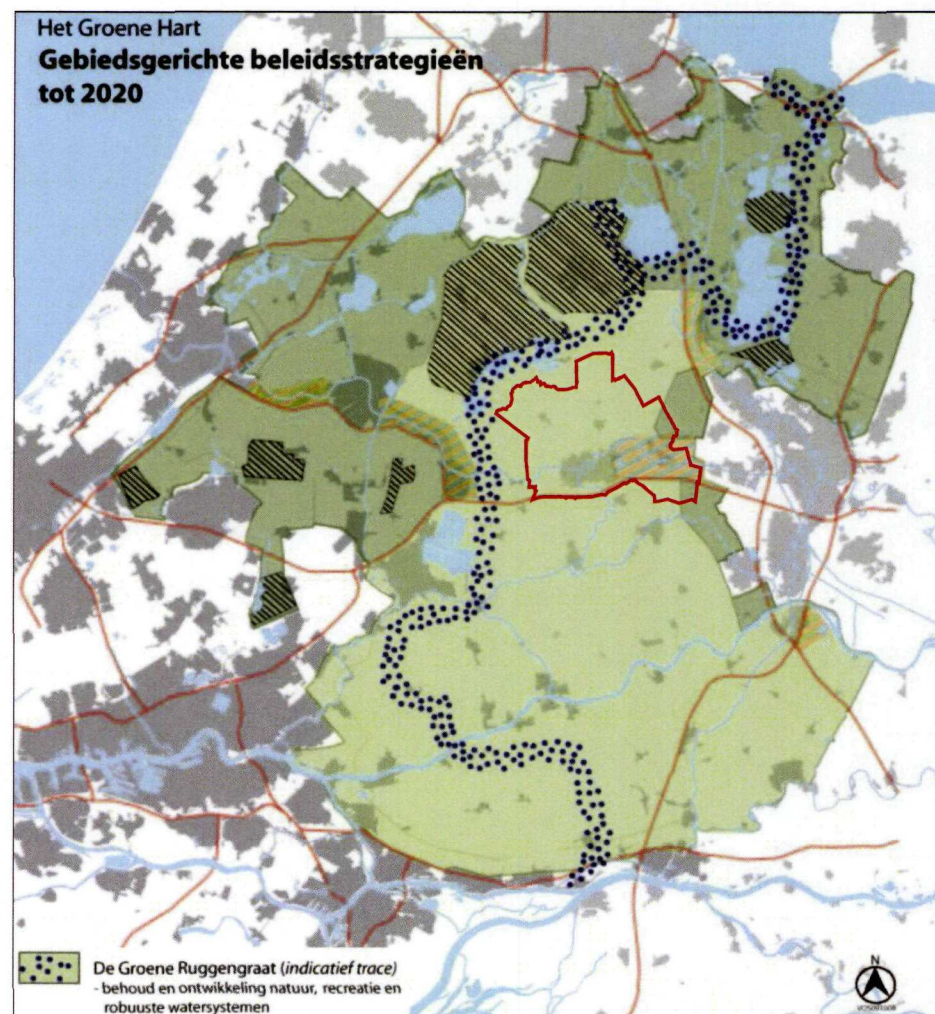
- de belangrijkste natte natuurgebieden onderling verbindt;
- ingepast wordt binnen het integrale ontwikkelingsperspectief van de gebieden waar de zone doorheen loopt;
- waar mogelijk begrensd wordt volgens het principe 'functie volgt peil';
- waar mogelijk ook met agrarisch (mede)beheer gerealiseerd wordt;
- mogelijkheden biedt voor beleving door recreanten door het aanleggen van recreatieve verbindingen en voorzieningen;
- in de vormgeving aansluit bij waardevolle verkavelingspatronen en andere landschappelijke en cultuurhistorische structuren en elementen;
- de aanwezigheid zo min mogelijk aantast.

Er is inmiddels een project gestart waarin uitwerking wordt gegeven aan behoud en ontwikkeling van natuur, met de nadruk op recreatie en robuuste watersystemen. De ontwikkeling van de Groene Ruggengraat wordt opgevat als een opgave voor integrale gebiedsontwikkeling. Het karakteristieke landschap van dit gebied is van zo hoge kwaliteit dat het aangemerkt is als nationaal snelwegpanorama.

CONCLUSIE

Omdat het Groene Hart een belangrijk en uniek Nationaal Landschap is, zijn er diverse projecten ter bescherming en verbetering. Voor Woerden liggen hier opgaven en kansen, zoals ontwikkelingen voor natuur, bescherming van de openheid, verbetering van de stad-landrecreatie en het tegengaan van de bodemdaling. Dit is voor Woerden van belang, omdat er aangehaakt kan worden op subsidiemogelijkheden voor projecten (die volgen uit de visie en het uitvoeringsprogramma), zodat de gemeente daadwerkelijk kan inspelen op de opgaven en kansen voor het buitengebied.

Bron: www.groenehart.info

Landschappelijke kwaliteiten

Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de ruimtelijke kwaliteiten die in het plangebied aanwezig zijn. De beleving van de landschapstypen, landschapsstructuren en cultuurhistorische objecten wordt besproken.

3.1 Landschapstypen en -structuren

Het grondgebied van de gemeente Woerden bestaat uit een veenweidegebied waar de rivier de Oude Rijn doorheen stroomt. Door ontwikkelingen en ingrijpen van de mens in de loop der tijd zijn hier twee landschapstypen ontstaan:

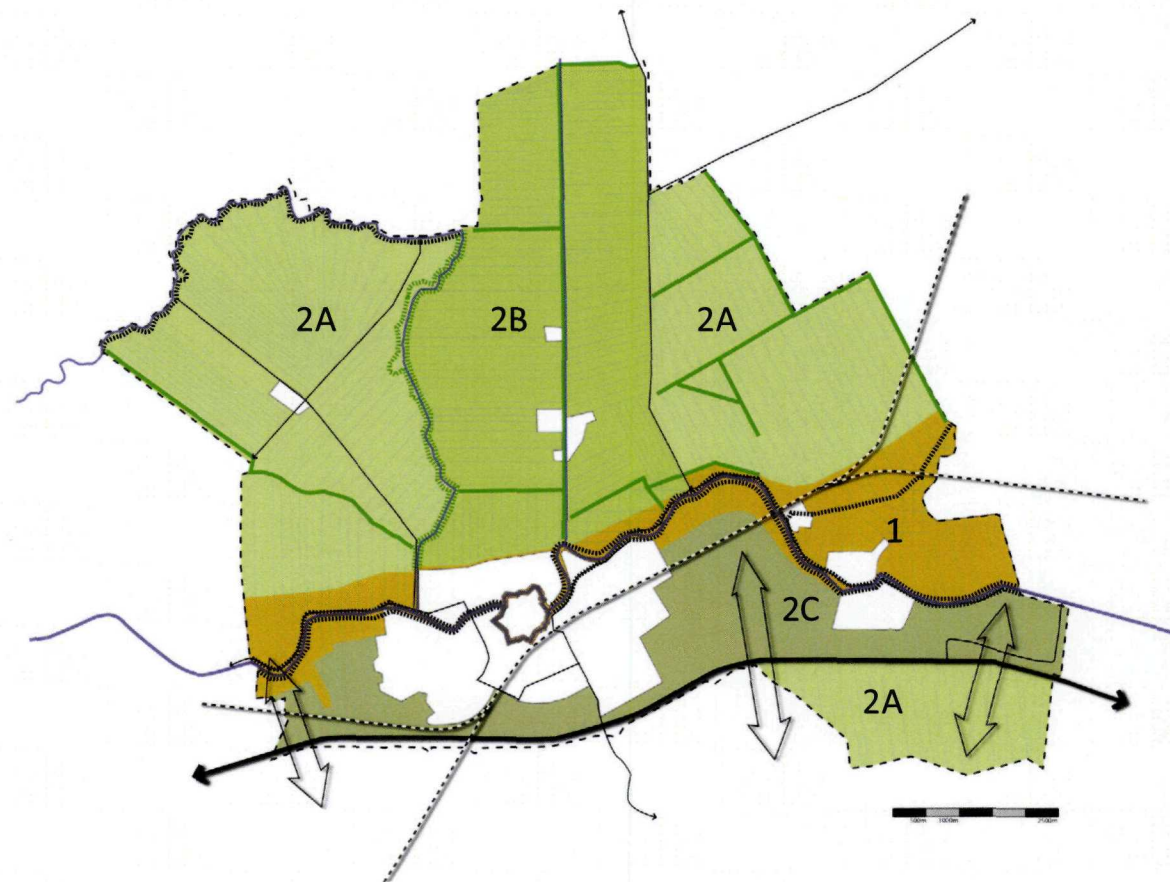
1. Oeverwallenlandschap met dijklinten en kernen
2. Gaaf veenweidelandschap

Het gaaf veenweidelandschap heeft als subtypen:

- 2A Gaaf veenweidelandschap met ontginningslinten
- 2B Gaaf veenweidelandschap met bijzondere ligging verdichte linten
- 2C Gaaf veenweidelandschap, versnipperd

UITBREIDING VAN DE KERNEN

De landschapstypen en landschapsstructuurlijnen zijn mede bepalend voor de ruimtelijke kwaliteit van het Woerdense landschap. De structuurlijnen zijn vooral goed zichtbaar doordat ze hoger liggen dan hun omgeving. Hierdoor zijn het belangrijke elementen in de identiteit van het gebied. In de kaart zijn de diverse landschapstypen en structuurlijnen samengebracht. Deze zijn in de volgende kaarten los van elkaar weergegeven. In de tekst op de volgende bladzijden worden de kaarten uitgelegd, beginnend met de vier landschapstypen, waarna wordt ingegaan op de structuurlijnen.

Landschapstypen en landschapstructuren

Landschapstypen

- 1 Oeverwallenlandschap met linten en kernen
- 2A Gaaf veenweidelandschap met ontginningslinten
- 2B Gaaf veenweidelandschap met bijzondere ligging verdichte linten
- 2C Gaaf veenweidelandschap versnipperd
- Waardevolle visuele relaties tussen open gebieden door verdichte zone
- (ontginnings)lint

Landschapsstructuren die het landschap volgen (water)

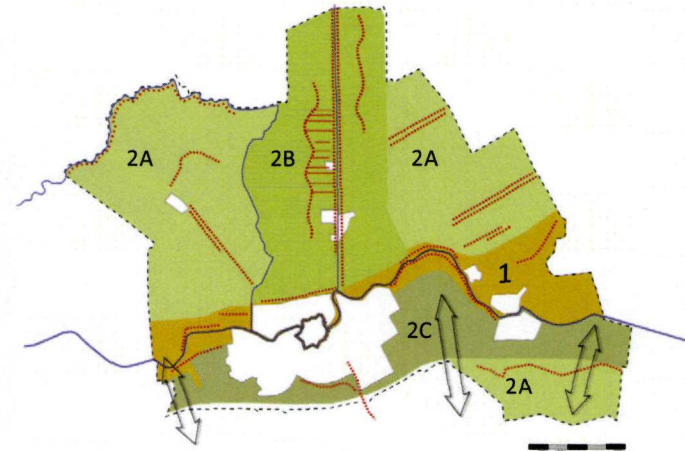
- Rivier
- Wetering
- Kavelsloten in cultuurhistorisch patroon

Landschapsstructuren die het landschap volgen (land)

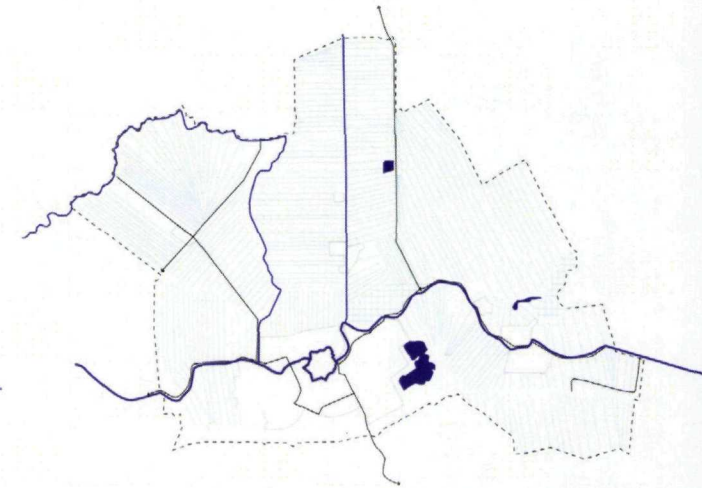
- Dijk
- Groene dijk
- Kade
- provinciale weg

Landschapsstructuren gesuperponeerd over het landschap

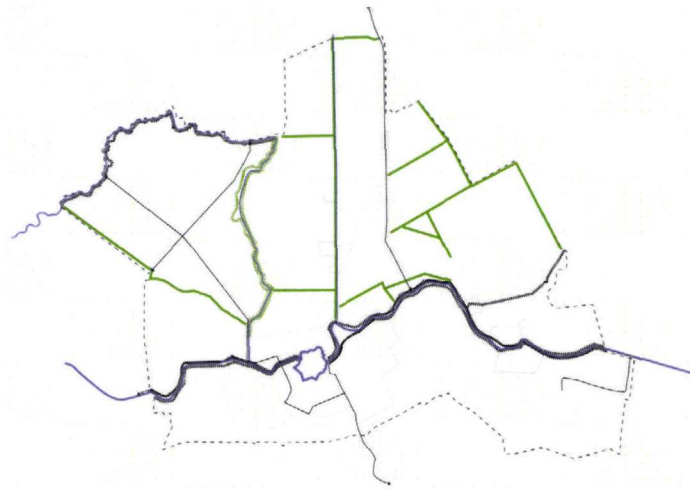
- Snelweg A12
- Spoorweg

Landschapstypen

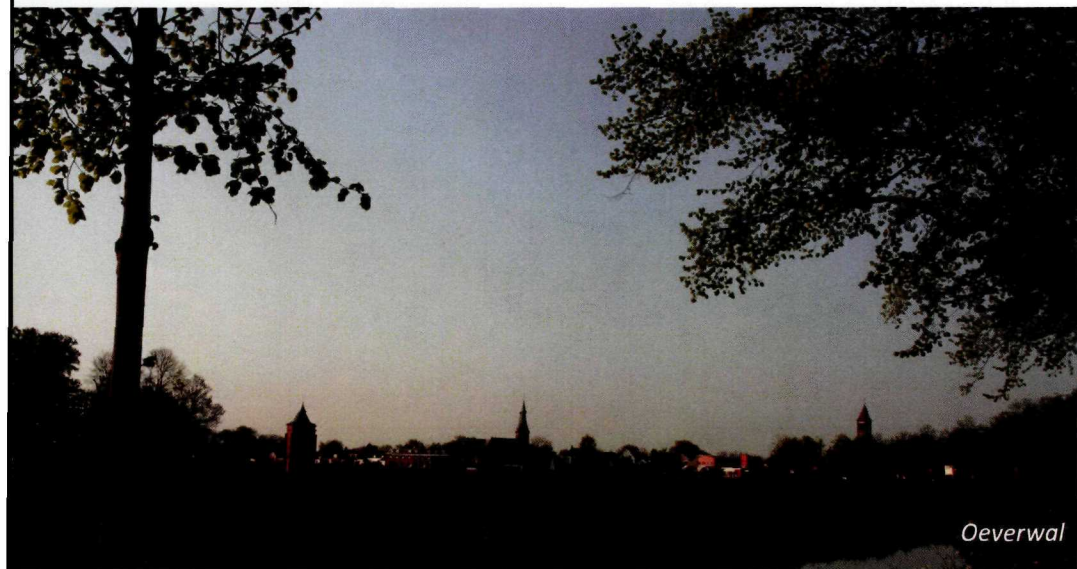
Landschapsstructuren die het landschap volgen (water)

Landschapsstructuren die het landschap volgen (land)

Landschapsstructuren gesuperponeerd over het landschap

Oeverwal

Gaaf veenweidelandschap

OEVERWALLENLANDSCHAP MET LINTEN EN KERNEN

De oeverwallen van de rivier, met een bodem van zand en klei, zijn van oudsher een favoriete vestigingsplaats. Men had hier droge voeten vanwege de hogere ligging en omdat water snel afgevoerd kon worden naar de Oude Rijn. Deze strook straalt bedrijvigheid, dynamiek uit. De kernen en linten, waar de woningen op enige afstand van elkaar liggen vormen de bebouwde ruimte. Aansluitend hierop liggen weilanden, boomgaarden en kassen. In de linten zijn tussen de bebouwing en boomgaarden door af en toe doorzichten naar het verderop liggende veenweidelandschap. In 1850 trof men hier nog veel kavelgrensbeplanting aan. Tegenwoordig is dat sterk verminderd.

GAAF VEENWEIDELANDSCHAP MET ONTGINNINGSLINTEN

Wat ooit begon als laagveenmoeras is nu het grootste aaneengesloten voorbeeld van het Hollands-Utrechtse cope-ontginningslandschap. De kavelstructuur van het veenweidegebied is nauwelijks aangetast. Dit deel van het veenweidelandschap wordt gekenmerkt door vergezichten. Over een uitgestrekte vlakte van groene weilanden ziet men in de verte de kerktorens van de ontginningslinten. Deze linten liggen als smalle lijnen met bebouwing en opgaande erfbepanting in het verder vlakke grasland. De linten met zeer smalle wegen dragen bij aan het lieflijke karakter van het gebied. Opvallend zijn de rust en de stilte, waar ook weidevogels van profiteren. Ten zuiden van de A12 ligt de polder Reijerscop die ook voldoet aan deze kenmerken.

GAAF VEENWEIDELANDSCHAP MET BIJZONDERE LIGGING VERDICHTE LINTEN

Ten noorden van Woerden liggen drie linten op bijzondere wijze parallel aan elkaar. De bebouwing van het middelste lint ligt in een rechte lijn langs de Kamerikse wetering, maar de beide linten erlangs hebben een grilliger verloop. Zij zijn niet onderling verbonden door een weg, maar hebben lange opritten naar de Kamerikse Wetering/VanTeijlingenweg. De erven zijn rijk beplant en ook langs de karakteristieke lange opritten staat opgaande beplanting. Het voorkomen van dit gebied is dan ook minder open dan de gebieden in de directe omgeving. Juist door de afwisseling in afstand tussen de drie rijen erven en door de beplanting langs de opritten is hier een sterke dieptewerking te beleven.

GAAF VEENWEIDELANDSCHAP, VERSNIPPERD

Ten zuiden van de Oude Rijn ligt een van oorsprong open veenweidelandschap dat nu doorsneden wordt door diverse infrastructurele lijnen. Spoorlijnen en grote doorgaande wegen lopen door de open ruimte tussen de kernen met als resultaat dat de kenmerkende openheid en vergezichten grotendeels zijn verdwenen. Het gebied tussen Woerden en Harmelen biedt nog een doorzicht over de A12 naar de open ruimte van de polder Rapijnen.

Gaaf veenweidelandschap met bijzondere ligging verdichte linten

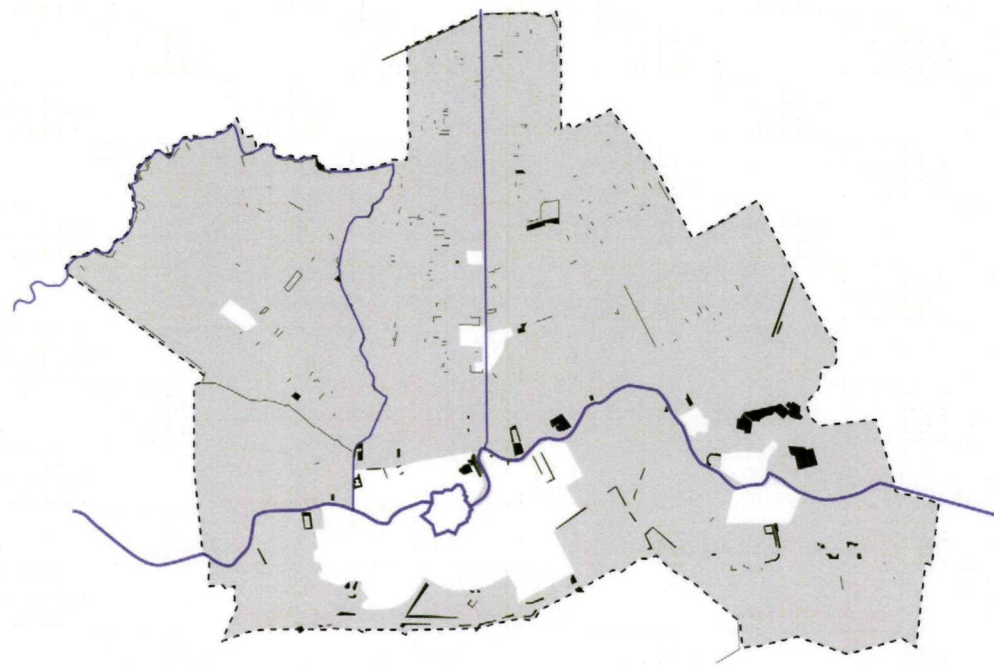
Zicht op de A12 over het kleinschalig, relatief open veenweidelandschap

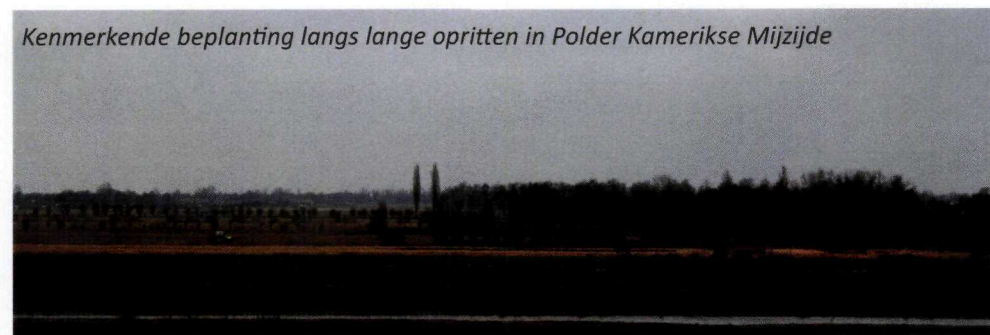
Een kade begrenst de polder (Groot Houtdijk)

De dijk van de Grecht ligt als een hoge lijn in het landschap

Opgaande beplanting versterkt de structuurlijnen en de identiteit van de landschapstypen

Kenmerkende beplanting langs lange opritten in Polder Kamerikse Mijzijde

STRUCTUURLIJNEN

Belangrijke identiteitsdragers van het plangebied zijn de structuren die voortkomen uit de ontginning van het laagveen: de waterlopen en de kades en dijken. Samen bakenen ze de diverse ontginningseenheden af.

Deze polders zijn goed herkenbaar aan de karakteristieke ordening van de sloten. Zo hebben de polders bij Zegveld een waaivorm, omdat ze vanuit het lint bij de Meije zijn ontgonnen. De sloten bij Kamerik zijn erg breed, omdat men bagger uit de sloten, vermengd met mest en (stads)huisvuil, op het land verdeelde (toemaak). Aan de kades en dijken is duidelijk zichtbaar waar een polder begint en eindigt. Ze vormen letterlijk een rand die een unieke ruimtelijke kwaliteit vertegenwoordigt. Hier komt een paradox naar voren: de slotenpatronen zijn op kaart karakteristiek voor dit gebied en dragen bij aan de identiteit van het veenweidelandschap. Buiten, in het landschap echter, zijn de sloten wel alom aanwezig, maar zijn enkele unieke patronen zoals de gerende verkaveling nabij Zegveld, nauwelijks herkenbaar. Waar opgaande beplanting aanwezig is, is de structuur van verkavelingsloten en kades beter zichtbaar.

De Meije, Grecht en Oude Rijn hebben een afwijkend verloop, veel grilliger dan de andere watergangen en zijn daardoor (en door hun hogere ligging en wegen) wel herkenbaar in het landschap. De wegen en (jaag)paden op de oevers maken het mogelijk om de erlangs aanwezige (monumentale) bebouwing en verspreide beplanting te beleven, net als het water van deze (veen)rivieren en de ruime doorzichten op het open achterland.

De lokale en nationale ontsluitingswegen zijn meer recente landschapsstructuurlijnen. De lokale ontsluitingswegen zoals de Milandweg en de N242 voegen zich naar de bestaande landschapsstructuren. De spoorlijnen en de A12 daarentegen gaan dwars door de structuren heen en hebben daarmee grote invloed op de ruimtelijke kwaliteit. Ze vormen een barrière in het vroeger zo uitgestrekte veenweidelandschap. De A12 lijkt de zuidelijke grens van Woerden. Polder Reijerscop lijkt bij het zuidelijker

gelegen Montfoort te horen, terwijl de polder vanuit het noorden is ontgonnen.

BELEID

Het plangebied is onderdeel van het Nationaal Landschap Groene Hart. Doelstelling van het veenweidelandschap is bij de diverse overheden eenduidig: "het behoud van de openheid, het veenweidekarakter en de verkavelingstructuren in het gebied". Leidend bij deze doelstelling is het behoud van de grondgebonden landbouw, waarbij tevens wordt ingezet op stimulering van agrarisch natuur- en landschapsbeheer. Behouden en versterken van zichtrelaties wordt van belang geacht voor de beleving van de gebiedskwaliteiten.

Het overgangsgebied, gelegen tussen de A12 en de Oude Rijn is als hoogdynamische zone aangewezen (uit: Streekplan Provincie Utrecht). Door in deze zone aan te sluiten op de rijksvisie van de snelwegpanorama's worden nieuwe mogelijkheden en kansen geboden voor een afronding van de hoogdynamische overgangszone. Het belang van kleine landschapselementen wordt al ingezien en ondersteund in het bestemmingsplan. In deze zone zijn A12 BRAVO-projecten gepland. BRAVO staat voor Brede Regionale Aanpak Voorkomt Oponthoud en heeft als doel de files op de A12 te verminderen door o.a. de doorstroming op de op- en afritten te verbeteren (zie uitsnede structuurkaart op pagina 38).

ONTWIKKELINGEN

- Bodemdaling.
- Dichtgroeiën doorzichten vanaf de Oude Rijn oeverwal naar veengebieden.
- Vergroten schaal oeverwallen.

- 'Isolement' veenweidegebiedje ten zuiden van de A12, dit gaat ruimtelijk steeds meer bij Linschoten horen.
- Bebouwingslinten in open veenweidegebied uitgebreid met dorpse bebouwing.
- Doorzichten duurzaam inrichten, met duurzaam beheer (kwaliteitsatlas).
- Aandacht voor het versterken van het groene (bosrijke) en multifunctionele karakter van de oeverwallen en stroomruggen, met behoud van doorzichten op het open achterland (kwaliteitsatlas).
- 'Versterken monumentaliteit en continuïteit van de dijk: doorgaande recreatieroute, opheffen barrières, beperking vrachtverkeer en doorgaand autoverkeer, eventueel inrichting als fietsstraat' (kwaliteitsatlas).

MOGELIJKE FINANCIERING

De financiering voor beheer van Kleine landschapselementen valt onder Subsiestelsel Natuur- en Landschapsbeheer (SNL) en kan enkel door particulieren aangevraagd worden (zie overzicht in hoofdstuk 5).

BOUWSTENEN VOOR DE VISIE

- Karakter landschapstypen behouden en versterken.
- De kades, dijken, weteringen en sloten zijn identiteitsdragers. Extra aandacht voor het behoud ervan is nodig.
- Barrièrewerking van infrastructuur tegengaan en door middel van inpassing zorgen dat (nieuwe) infrastructuur niet te bepalend wordt.
- Zichtbaarheid en beleefbaarheid van het landschap vergroten (versterkt ook draagvlak voor een mooi landschap).
- Behoud van doorzichten op het open achterland vanaf de oeverwallen.

Polder Zegveld, met op de achtergrond de dijk van de Grecht.

3.2

Cultuurhistorische en archeologische kwaliteiten

CULTUURHISTORIE

Sporen uit het verleden zijn nog steeds zichtbaar en geven karakter aan het Woerdense landschap. Ook bij de cultuurhistorische kwaliteiten vallen de verschillen tussen de oeverwal en het veenweidelandschap op. Landgoederen, enkele (resten van) kastelen, agrarische en niet-agrarische monumenten, gemalen en aardwerken (forten) uit de tijd van de Oude Hollandse Waterlinie herinneren aan levendigheid op de oeverwal.

Het plangebied van het LOP beslaat het buitengebied, waardoor de bebouwde kernen, zoals Woerden waar veel cultuurhistorisch interessante objecten aan te wijzen zijn, buiten beschouwing blijven.

De ontginningslinten in het veenweidegebied zijn cultuurhistorisch en landschappelijk van grote waarde. In de linten liggen vele agrarische monumenten; boerderijen die nog (deels) dateren uit de ontginning en oude elementen op erven die herinneren aan het landelijke leven van (meer dan) een eeuw geleden (boenhok, zomerhuisje e.d.). Erven dragen, juist wanneer zij op een cultuurhistorisch verantwoorde wijze zijn opgebouwd, in hoge mate bij aan de landschappelijke kwaliteit van het buitengebied van Woerden. Veel erven ter weerszijden van de Van Teijlingenweg en de Oude Rijn (ten westen van Woerden) hebben karakteristieke lange opritten.

De boerderijen vormen een lint dat verder van de weg af in het open veld ligt. In de linten en kernen liggen ook de kerken die fungeren als bakens in het vlakke land, wat de oriëntatie ook nu nog vergemakkelijkt. In elke polder heeft een molen gestaan. Een enkele is bewaard gebleven en getuigt van de strijd met het water tijdens de ontstaansgeschiedenis. De ontginningspatronen zijn nog altijd terug te vinden in het slotenpatroon, dat met name in het veenweidegebied karakteristiek is.

ARCHEOLOGIE

Woerden is rijk aan archeologische vondsten. In het centrum van de stad is een Romeins schip gevonden. Op de stroomruggen liggen ook kleine terreinen van (zeer) hoge archeologische waarde, zoals de locaties waar kastelen hebben gestaan. Een klein gebied aan de Meije, en delen van Zegveld en Kamerik gelden als terrein van (zeer) hoge archeologische waarde. Aan de zuidzijde van Woerden, bij Polanen, ligt een beschermd terrein van zeer hoge archeologische waarde. Deze terreinen worden zodanig beschermd dat ontwikkelingen die archeologische waarden niet negatief mogen beïnvloeden. Zowel archeologische als cultuurhistorische waarden staan steeds meer in de belangstelling bij het publiek. Benutten van deze kwaliteiten voor recreatie ligt dan ook voor de hand.

Cultuurhistorie

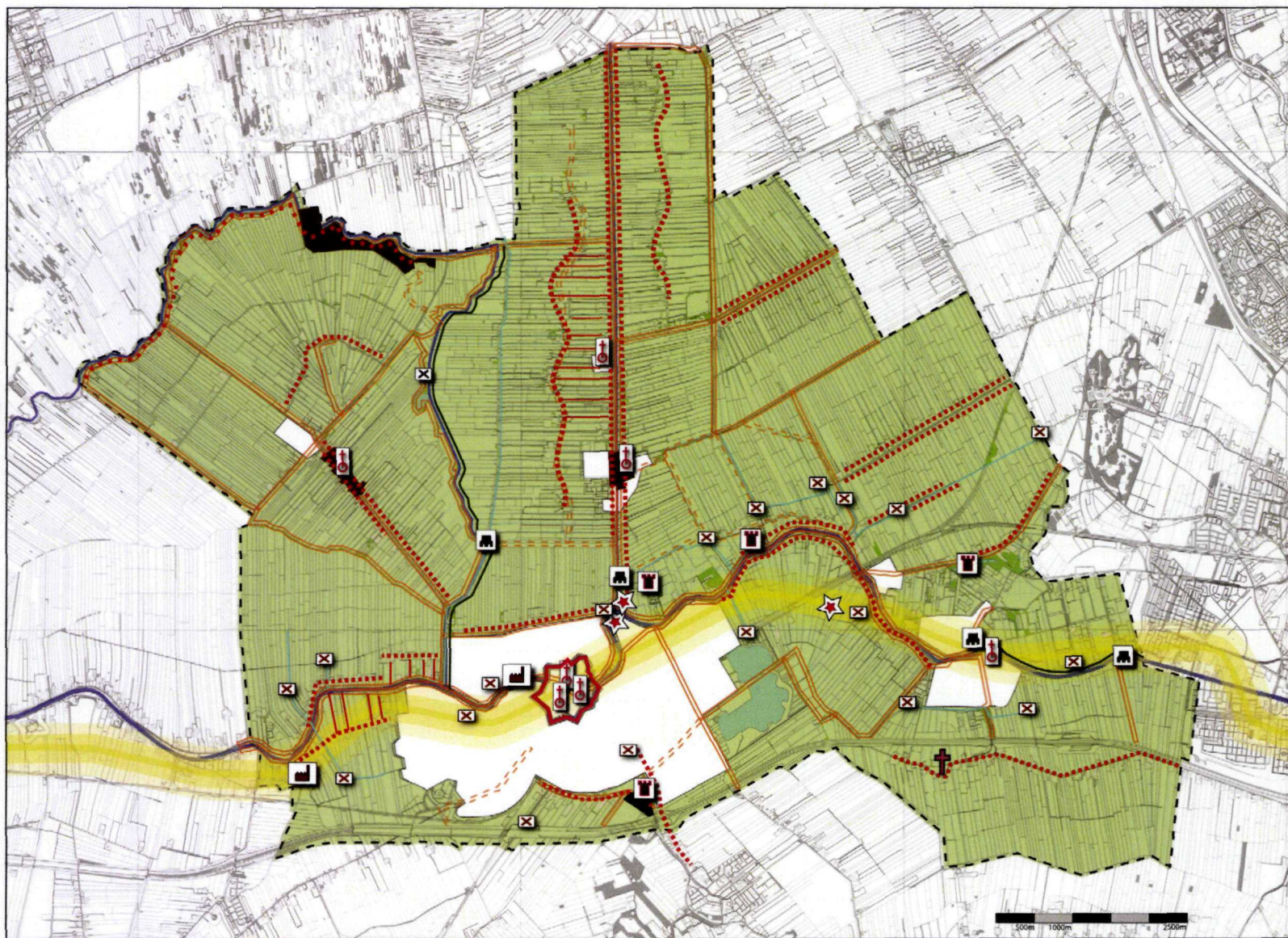
- Cultuurhistorisch Waardevolle verkaveling
- Kerk die van ver zichtbaar is
- Ontginningslint met agrarische monumenten en lange opritten
- Molens, soms verdwenen (met molen-gang)
- (resten van) kasteel/landgoed
- Aardwerk/fort Oude Hollandse Waterlinie
- Vestingstad Woerden
- Gemaal, sluis of dam
- Voormalige steenfabriek
- Voormalig klooster
- Kade (bestaand en voormalig)
- Limes / grens Romeinse Rijk
- Jaagpad
- Kleine landschapselementen

Archeologie

- Beschermd terrein van zeer hoge archeologische waarde
- Terrein van zeer hoge archeologische waarde

Referentie

- Kern
- Grote waterloop
- Grondgebied gemeente Woerden

BELEID

Behoud van de cultuurhistorische waarden en kwaliteiten van zowel landschap als linten, wordt op alle beleidsniveaus bepleit volgens het credo 'behoud door ontwikkeling'. Zo ook op gemeentelijk niveau. De gemeente is een bijzonder Belvedere project gestart waarbij men in plaats van alleen een beleidskader te bieden, juist ook actief het benutten van cultuurhistorische waarden wilde stimuleren. Uit dit project is gebleken dat het behoud van cultuurhistorische waardevolle elementen in het landschap niet enkel door middel van stimulering te waarborgen is. Daarom heeft de Gemeente Woerden, naast cultuurhistorisch waardevolle bebouwing, in haar Bestemmingsplan Landelijk Gebied ook andere belangrijke elementen en structuren vastgelegd. Hiermee wordt beoogd deze waarden te beschermen. Voorbeelden hiervan zijn de specifiek aangeduide wateren die cultuurhistorisch belangrijk zijn en de dubbel bestemming "bijzondere status boom". Dit betekent dat de boom niet alleen niet gekapt mag worden, maar dat het grondgebruik eronder behouden moet blijven. De beschermde wateren zijn bijvoorbeeld de watergangen die als grens van een ontginningsgebied hebben gefungeerd of watergangen die om bijzondere plekken lopen, zoals molenplaatsen en kaden.

MOGELIJKE FINANCIERING

De Provincie Utrecht wil haar historisch erfgoed in standhouden en waar nodig herstellen en zichtbaar maken. Om hier aan te kunnen voldoen, zijn er subsidies beschikbaar voor het behoud van de cultuurhistorische waarden. Onder meer kan er subsidie komen vanuit het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG). Behalve subsidie ten behoeve van cultuurhistorische waarden, is er ook subsidie beschikbaar voor de aanwezige aardkundige

waarden. De aardkundige waarden in het landschap zijn onder meer heuvels en andere vormen in het landschap die vertellen over de ontstaanswijze, zoals de stroomruggen van de Oude Rijn en Linschoten en crevasses (afzettingen van materiaal uit de oeverwal als gevolg van een doorbraak) in Woerden. Ook kan gedacht worden aan de Kamerikse Nessen. Voor het behoud, herstel, zichtbaar en bekend maken van de aanwezige aardkundige waarden, is bij de provincie Utrecht een maximaal te verkrijgen subsidie beschikbaar van 75%.

De "bijzondere status boom" betekent dat bepaalde bomen in het gebied van zeer grote waarde zijn. Er is gemeentelijke subsidie beschikbaar voor het onderhoud van deze bomen. Deze subsidie bestaat uit een bijdrage van 75%, welke in de toekomst terug gebracht kan gaan worden naar 50%.

BOUWSTENEN VOOR DE VISIE

- Bij nieuwe ontwikkelingen rekening houden met cultuurhistorische- en archeologische waarden, zoals slotenpatronen en (ontginnings)linten. Oeverwallenlandschap en veenweidelandschap kunnen mede hierdoor herkenbaar blijven als verschillende landschappen.
- Watererfgoed, monumenten en archeologie benutten voor behoud en versterking van de identiteit, alsmede het beleefbaar maken voor de recreant eventueel in combinatie met informatie en educatie. Dit door deze elementen en structuren te combineren met nieuwe functies en toegankelijk te maken (over water, wandelpaden etc.).
- Aandacht voor inrichting van erven in aansluiting op het landschap bij functiewijzigingen naar andere dan agrarische functies. De gangbare maat van erven en gebouwgrootte als referentie nemen en toepassen van typerende beplanting.
- Monumenten kunnen als ankerpunt dienen voor nieuwe ontwikkelingen. Ook moet rekening worden gehouden met zicht en oriëntatie op belangrijke monumenten zoals een kerk of typerende boerderij.

Boerderij met historische elementen.

Ruimtelijke ontwikkelingen

De basis van de landschappelijke kwaliteiten van Woerden is in de voorbije eeuwen gelegd. Ook de komende 10 jaar zal verder ontwikkeld worden aan dat landschap, waarbij de bestaande kwaliteiten het uitgangspunt zijn. Het LOP biedt een kans om ervoor te zorgen dat de goede dingen van het Woerdense landschap over 10 jaar nog steeds bestaan en dat landschappelijk minder fraaie zaken op verantwoorde wijze worden ingepast of aangepast. Ook het behoud van kwaliteiten vraagt om een actieve landschapsbenadering. Het bestemmingsplan van Woerden speelt hier sterk op in door verschillende landschappelijk waardevolle elementen specifiek te bestemmen en zo te beschermen. Ontwikkelingen bieden kansen om het landschap gericht te verbeteren. Het LOP biedt hiervoor de ruimtelijke kwaliteitskaders. In dit hoofdstuk worden ontwikkelingen en trends in Woerden beknopt beschreven, zodat duidelijk wordt op welke aspecten van landschapsverbetering en landschapsbehoud in de visie kan worden ingezet.

4.1 Water en veiligheid

Water en waterbeheer zijn van groot belang in het veenweidegebied

De waterstructuur van Woerden is onlosmakelijk verbonden met de ontstaansgeschiedenis van de polders. Vanwege omvangrijke bodemdaling, klink en oxydatie van veen is er een watersysteem ontwikkeld dat geheel kunstmatig is en voortdurend aandacht behoeft om het land bewoonbaar en bewerkbaar te houden. Het fijnmazige netwerk van poldersloten is een belangrijke cultuurhistorische kwaliteit die mede identiteit geeft aan het Utrechtse veengebied. De boezemwateren, zoals de Meije en de Grecht, dragen ook bij aan de herkenbaarheid van het systeem, vooral vanwege hun (tegenwoordig) hogere ligging in het landschap en hun grillige verloop. De Oude Rijn is, met zijn bebouwde oevers, nog altijd de spil van het gebied, zowel ruimtelijk als in het watersysteem.

In Woerden is, net als in de rest van het Groene Hart, verdergaande bodemdaling een probleem. Er moet steeds meer bemalen worden om het land droog te houden, ten behoeve van de agrarische functie op het laaggelegen land. Door extra bemaling daalt de veengrond, zie hiervoor de bodemkaart in hoofdstuk 2. Het systeem houdt het probleem dus zelf in stand. Voor dit probleem is in toenemende mate aandacht, maar de beschikbare oplossingen, zoals het verhogen van de waterstand, vormen een bedreiging voor de weidebouw. Daarnaast speelt in naburige gebieden het probleem van zoute kwel. Uit het Provinciaal Waterplan blijkt dat via inzigging het noord-westelijk deel van de gemeente in de toekomst te maken kan krijgen met zoute kwel.

De waterhuishouding is in beheer bij diverse organisaties:

- Oppervlaktewater en grondwater zijn in het beheer van het Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden (HDSR);
- Grondwater wordt beheerd door de provincie Utrecht;
- Drinkwatervoorziening gebeurt door Waterleidingbedrijf Oasen.

BELEID

Doordat de waterhuishouding in beheer is bij diverse organisaties is ook het beleid op water en veiligheid versnipperd. Op gemeentelijk niveau is het volgende beleid geformuleerd: het Waterplan 2006, Beleid wateroverlast en riolering, Gemeentelijk Rioleringsplan 2009 en de Grondwaterzorgplicht 2009. De gemeente heeft daarnaast in het bestemmingsplan opgenomen dat watergangen niet gedempt mogen worden wanneer ze van cultuurhistorisch belang zijn. Dat zijn onder meer achterwateringen en middelwateringen, watergangen langs kaden op de grens van verkavelingen en de sloten uit het karakteristieke waaierspatroon bij de Meije en de Oude Meije. Op verschillende plekken in de gemeente is een waterprobleem. Algemeen geldt dat hoe verder van de Oude Rijn, hoe meer waterbergend vermogen nodig is. Hieraan is de afgelopen jaren hard gewerkt, met name door het waterschap. Het probleem is momenteel voor de agrariërs opgelost, maar dit is van beperkte duur.

Ook wordt in het Bestemmingsplan aanbevolen om functies te stimuleren die aansluiten bij duurzaam waterbeheer, zoals biologische landbouw en uitbreiding van het agrarisch natuurbeheer. Daarnaast wil men kansen aangrijpen voor verruiming van de boezem van de Oude Rijn.

Woerden is gelegen binnen het deelstroomgebied Rijn-West, waarvoor de Adviesnota Schoon Water Rijn-West is

opgesteld (2008). Deze Adviesnota geeft een samenhangend beeld van doelen, maatregelen en kosten in Rijn-West. Het regionale pakket maatregelen omvat onder meer de aanleg van natuurvriendelijke oevers en maatregelen voor herstel van verdroging. Eventuele veranderingen aan het slotenpatroon zullen gevolgen hebben voor de cultuurhistorische en landschappelijke waarden.

Deze acties moeten in Woerden door HDSR en de provincie Utrecht worden opgepakt. Zij kunnen geld, dat afkomstig is uit de Kaderrichtlijn Water, toewijzen aan projecten die uitvoering geven aan de gestelde waterdoelen. Hoofddoel is het verbeteren en beschermen van de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater, zodat het weer chemisch en ecologisch gezond wordt.

MOGELIJKE FINANCIERING

- Vanuit de Kaderrichtlijn Water worden doelen bepaald. Vanuit deze doelen worden maatregelen opgesteld, waarvoor bevoegden zelf de financiering dienen te regelen. Financiële hulp is wel mogelijk via de Europese Unie.
- Subsidie voor groene en blauwe diensten kan verkregen worden voor agrariërs en particulieren. Bij blauwe diensten wordt vooral waterberging bedoeld (zie verder kopje groenblauwe diensten in paragraaf 4.5 natuur en hoofdstuk 5).

BOUWSTENEN VOOR DE VISIE

- Behouden cultuurhistorisch waardevolle patroon van sloten en boezemwateren;
- kansen aangrijpen voor verruiming van de boezem van de Oude Rijn;
- vermindering bodemdaling voor langere termijn;
- aansluiten bij duurzaam waterbeheer, zoals biologische landbouw en uitbreiding van het agrarisch natuurbeheer.

4.2 Agrarische structuur

Op de oeverwal liggen fruitbedrijven met voornamelijk laagstamboomgaarden. Plaatselijk, zoals ten noorden van Harmelen, zijn op de oeverwal enkele grote kassencomplexen ontstaan. Tussen de fruitbedrijven zijn ook enkele veeteelt bedrijven op de oeverwallen en direct ten zuiden daarvan (tussen spoorlijn en A12) aanwezig. In dit van oorsprong kleinschalige gebied is schaalvergroting, niet alleen in de bedrijfsvoering maar ook ruimtelijk, een belangrijke ontwikkeling voor het landschapsbeeld.

De agrarische sector is cruciaal voor de instandhouding van het oer-Hollanse veenweidelandschap met koeien en schapen. Uit documenten en gesprekken blijkt dat de agrarische (landelijke) uitstraling van het veenweidegebied in Woerden voorlopig zal blijven bestaan, binnen de cultuurhistorische opbouw van het gebied. Dit komt mede doordat het waterpeil wordt aangepast aan de landbouwbehoefte en doordat veel bedrijven inmiddels enige vorm van verbreding hebben doorgemaakt, zoals toevoeging van recreatieve functies of natuur, wat de economische positie van de sector versterkt heeft.

BELEID

Het streekplan* onderscheidt een aantal typen landelijk gebied (zie kaart op de volgende pagina) waar specifieke ontwikkelingen zijn toegestaan. In Landelijk gebied 2 en 3 liggen mogelijkheden voor verdere ontwikkeling van intensieve veehouderijen. In gebieden die zich kunnen ontwikkelen tot stedelijk uitloopgebied (Landelijk gebied 1), kan de landbouw

worden ingezet voor het ontwikkelen van recreatieve voorzieningen, zoals bijvoorbeeld een landgoed. Daarnaast is aangegeven of er een verweving van functies mogelijk is (Landelijk gebied 3) en waar natuur voorrang krijgt (landelijk gebied 4).

Het streekplan biedt ruimte aan recreatieve ontwikkelingen tussen Woerden en de A12. Dit zal deels ten koste gaan van landbouwareaal, maar kan er ook mee verweven worden. Met name op de oeverwal en in de zone tussen Oude Rijn en A12 spelen, naast ontwikkeling van de recreatie, ook andere zaken, zoals aanleg van randwegen en ecologische verbindingzones, die ten koste kunnen gaan van agrarisch areaal.

PROBLEEMGEBIEDEN

In bepaalde gebieden kunnen natuurlijke omstandigheden, zoals hoge grondwaterpeilen of onregelmatige perceelsvormen, een beperking vormen voor de landbouw. Door deze "natuurlijke handicaps" is bewerking van de gronden moeilijker, waardoor agrariërs concurrentienadeel ondervinden. Voor deze landbouwgebieden is een extra subsidie beschikbaar ter compensatie van deze natuurlijke handicaps, die onderdeel is van de Subsidieregeling Natuur- en Landschapsbeheer. De gronden waar deze subsidie mogelijk is, worden probleemgebieden genoemd (zie kaart probleemgebieden op pagina 45).

* De Provincie Utrecht werkt aan een Structuurvisie die het Streekplan zal vervangen. Het is mogelijk dat hierdoor een accentverschuiving in het beleid optreedt.

Verkoop van streekeigen producten

Waterproblematiek

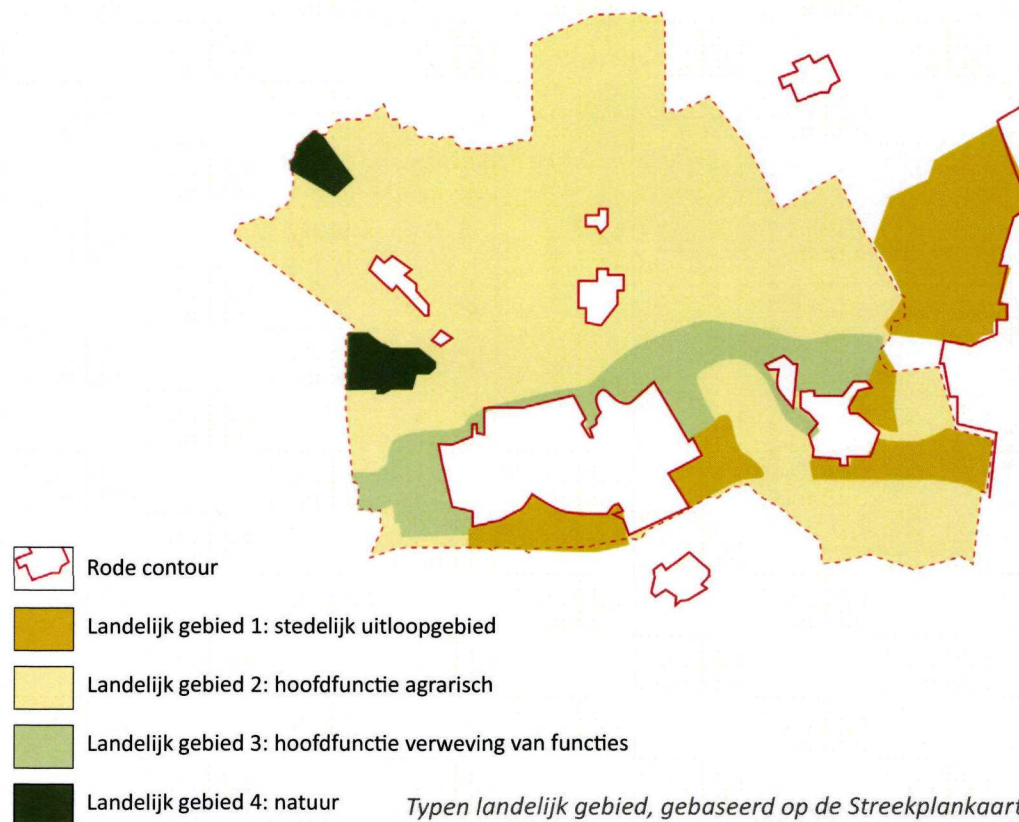

kassen op de oeverwal

RUIMTE VOOR RUIMTE

De gemeente streeft ernaar om de huidige landschappelijke waarden te verbeteren, door eisen te stellen aan landschappelijke kwaliteitsverbetering bij functieverandering en bij toepassing van de Ruimte voor Ruimte regeling op erven in het buitengebied (met of zonder cultuurhistorische waardevolle gebouwen). De gemeente vindt het belangrijk dat de karakteristieke architectuur van boerderijen behouden wordt (uit: Bestemmingsplan landelijk gebied).

Agrarisch gebruik bepaalt in grote mate het karakter van het buitengebied. Ook in Woerden is de Ruimte voor Ruimte regeling van kracht met als doel het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit van het buitengebied. Voor 1000m² te slopen gebouw kan onder voorwaarde een woning van maximaal 600m³ en een bijgebouw van 50m² worden gebouwd. Er zijn geen gebieden aangewezen waar deze nieuwbouw kan plaatsvinden. In dit kader is een pilot-project gestart, de certificatenregeling (in het kader van innovatieregeling mooi NL). Dit is een rijksprogramma ter verbetering van de ruimtelijke kwaliteit en heeft als doel de verrommeling in het Groene Hart landschap tegen te gaan. Het is een verruiming van de ruimte voor ruimte regeling, waarbij men door middel van certificaten m² kan sparen. Een bijkomend voordeel van deze verruiming is dat er samenwerkingsverbanden kunnen ontstaan, bijvoorbeeld tussen burens, om samen aan de benodigde m² te komen. Zo krijgt men ook voor kleinere erven de mogelijkheid om verrommeling aan te pakken. Versterken van ecologische verbindingzones, openstelling van gronden of

restauratie van cultuurhistorisch waardevolle bebouwing kan daarnaast tot extra compensatie in volume bebouwing leiden. Over de locaties waarop nieuwbouw wel en niet wenselijk is, zijn in regionaal verband nog geen afspraken gemaakt en de gemeente Woerden heeft hierover ook nog geen stelling ingenomen.

ONTWIKKELINGEN

De agrarische (landelijke) uitstraling van het veenweidegebied zal in Woerden voorlopig blijven bestaan en weinig veranderen:

- Het waterpeil wordt zo aangepast dat de bodemdaling wordt afgeremd, terwijl de boeren nog wel hun bedrijfsvoering kunnen voortzetten (waterschap).
- De boeren zelf zien toekomst in het agrarische bedrijf, met een ontwikkeling richting verbreding en schaalvergroting en met behoud van de huidige verkaveling (LTO + AVN Utrechtse Venen).
- Het agrotourisme (verbreding) is ca. 10 jaar geleden ingezet en heeft een volwassen stadium bereikt. De verwachting is dat de agrotouristische bedrijven zullen innoveren en eventueel uitbreiden (AVN Utrechtse Venen). Daarnaast blijven er initiatieven te verwachten voor recreatie op vrijkomende erven; van nieuwe, vaak niet-agrarische initiatiefnemers. Dit geldt ook voor de agrarische bedrijven op de oeverwal (AVN Utrechtse Venen).

Daarnaast spelen ook andere ontwikkelingen een rol:

- Natuurontwikkeling vindt door boeren plaats op basis van vrijwilligheid. Zij kunnen land verkopen of, wat vaker voorkomt, zelf agrarisch natuurbeheer toepassen al dan niet ondersteund met subsidie.
- Als alternatief voor verbreding wordt ook gezocht naar

kansen voor omschakeling naar lucratieve andere teelten, zoals het kweken van vis.

VERBREDING VAN HET BOERENBEDRIJF

Een deel van de bedrijven, vooral in het veenweidegebied, ontwikkelt zich steeds meer tot een combinatie van een traditioneel boerenbedrijf en nieuwe, aanverwante functies. Een groot aantal boerenbedrijven in het plangebied werkt samen met het recreatieschap Stichtse Groenlanden of De Utrechtse Venen, agrarische Natuur- en Landschapsvereniging. Zo worden het boerenbedrijf, recreatie en natuurbeheer met elkaar verweven. Paden worden opengesteld voor het publiek en streekproducten worden aan huis verkocht. Andere activiteiten in het kader van agro-toerisme zijn bijvoorbeeld Bed & Breakfast, hoevelogies, fiets- en kanoverhuur, kamperen bij de boer, rondleidingen op het bedrijf en in de streek. Dit past binnen het beleid van de gemeente. Deze wil de vitaliteit van de boerenbedrijven verbeteren, o.a. door de combinatie van veehouderij met recreatieve diensten (uit: Bestemmingsplan landelijk gebied). In het bestemmingsplan 2009 wordt het aantal staanplaatsen bij de boer verruimd.

Daarnaast wordt deze sector gestimuleerd om natuurwaarden te verbeteren. Denk hierbij aan aangepast beheer van de weidegebieden voor weidevogels en beheer van landschapselementen zoals houtkades, elzensingels of knotwilgenrijen.

AGRARISCH GEBRUIK IN DALEND LAND

Het waterschap zal, voor de korte en middellange termijn, een waterpeil hanteren dat voor de veeteelt voldoende perspectief inhoudt. Doordat de grondwaterspiegel laag wordt gehouden

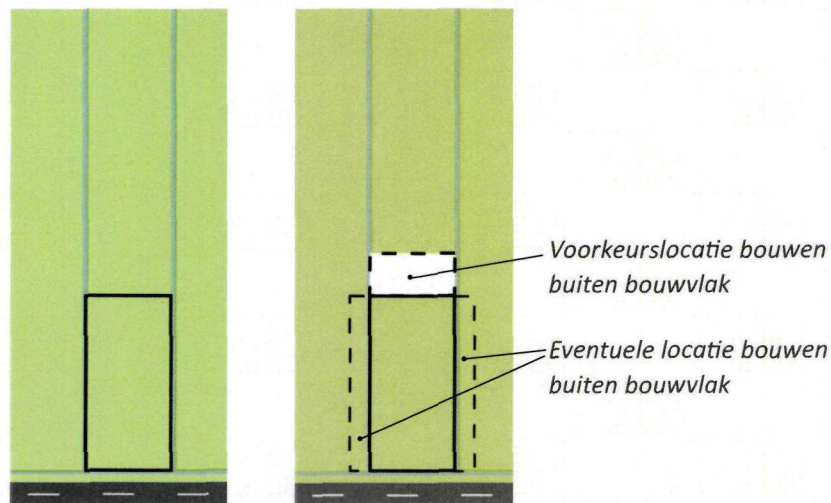
(zodat het vee buiten kan lopen) blijft de bodem in snel tempo dalen (enkele centimeters per jaar). Deze bodemdaling zal op langere termijn zeker van invloed zijn op de veehouderij. Binnen de planhorizon van het LOP (circa 10 jaar) zal er naar verwachting niet zoveel veranderen in het agrarisch gebruik van het gebied, maar uiteindelijk zal men er niet meer onderuit kunnen. Dit wordt versterkt doordat naar verwachting de maatschappelijke acceptatie van het dure en niet-duurzame waterbeheer op den duur zal afnemen. Dan zal de voortgaande bodemdaling van invloed zijn op de veehouderijen en zal daardoor ook het landschapsbeeld ingrijpend veranderen.

RUIMTELIJKE KWALITEIT IN LANDELIJK GEBIED

Het veenweidegebied zal op korte termijn qua functie dus niet veel veranderen: voornamelijk agrarisch landschap. Echter, de keus voor het agrarische landschap zal veranderingen in de ruimtelijke kwaliteit met zich meebrengen. Sommige boeren houden ermee op, andere willen groeien ('stilstand is achteruitgang') en in vrijkomende agrarische bebouwing (VAB) is functieverandering mogelijk. Deze ontwikkelingen hebben gevolgen voor de beeldkwaliteit van het landschap, met name de linten. De ontwikkelingen kunnen de volgende gevolgen hebben:

- **Schaalverkleining op het erf:** Het land van stoppende boeren wordt opgekocht door andere agrariërs uit de buurt en het land behoudt zijn agrarische functie. De bebouwing krijgt een nieuwe functie: kantoor, woningen, kinderdagverblijf etc. Zo ontstaat er op het erf een nieuwe diversiteit die schaalverkleining tot gevolg kan hebben. De huidige schuren en stallen kunnen worden omgebouwd tot woningen met tuintjes (Ruimte voor ruimte regeling). Dit geeft een ander ruimtelijk beeld dan wanneer een erf

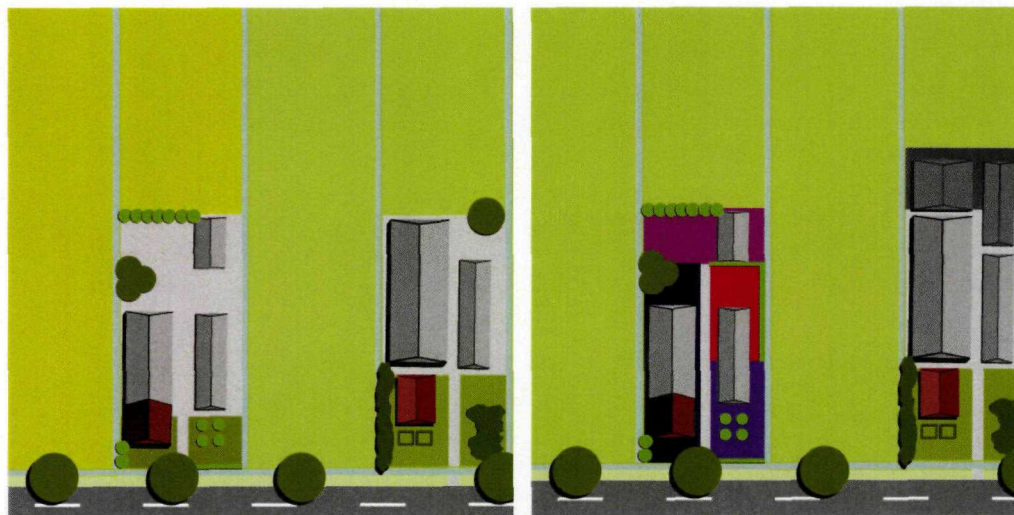
Mogelijke schaalvergroting volgens bestemmingsplan

Huidig bouwvlak

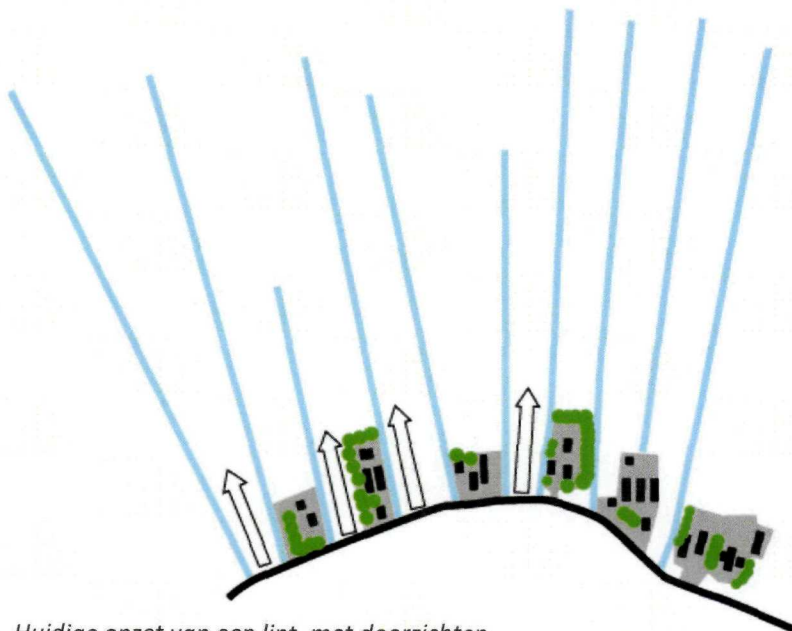
Vergroten van bouwvlak met niet meer dan 25%, indien vrijstelling verstrekt

Ontwikkeling veenweidegebied

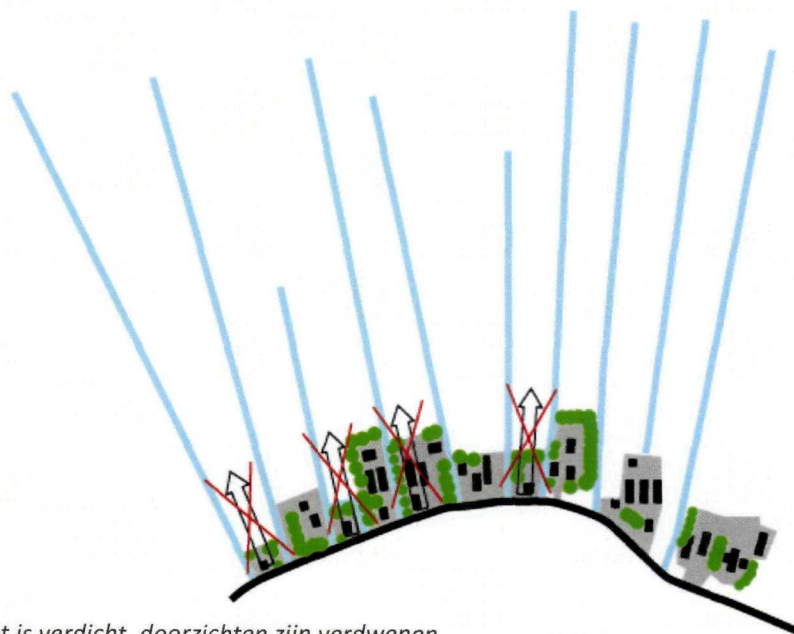

Twee boerenbedrijven, twee eigenaren

Rechterboerderij agrarisch areaal uitgebreid, linkerboerderij functieverandering op het erf

Huidige opzet van een lint, met doorzichten

Lint is verdicht, doorzichten zijn verdwenen

is ingericht als een boerenerf; behoud van eenheid is een aandachtspunt. Deze verandering op de erven beïnvloedt op zijn beurt weer de uitstraling van het lint.

- Schaalvergroting op het erf. Dit lijkt in tegenspraak met het eerste punt, maar is ook een gevolg van het overnemen van vrijkomende agrarische grond. De agrarische bedrijven die er meer land bij kopen krijgen behoefte aan grotere schuren/stallen op het eigen erf. Volgens het bestemmingsplan kan men vrijstelling krijgen voor een vergroting van 25% van het bouwvlak, waarbij de voorkeur uitgaat naar nieuwbouw achter de huidige bebouwing. Zo ontstaat een lang erf, dat diep het achterland in steekt.
- Verdichting in de linten. Door de ruimte voor ruimte regeling (zie 'beleid' van deze paragraaf) kan, met het oog op verbetering van de ruimtelijke kwaliteit, oude (agrarische) bebouwing worden afgebroken waarvoor in de plaats een nieuwe woning mag worden gebouwd. Aan de locatie van de nieuwbouw zijn echter geen eisen gesteld, ook niet in regionaal verband in het kader van het pilotproject certificatenregeling. In het bestemmingsplan staat dat de woningen bij voorkeur aan de weg gezet dienen te worden. Dit brengt het risico met zich mee dat het ijle karakter van de linten wordt aangetast door verdichting.

Dit alles laat zijn sporen na in het landschap. Wanneer deze ontwikkelingen op tijd worden gesignaleerd en (bij)gestuurd, ligt hier een kans om het fraaie landschap te behouden en zelfs te verbeteren.

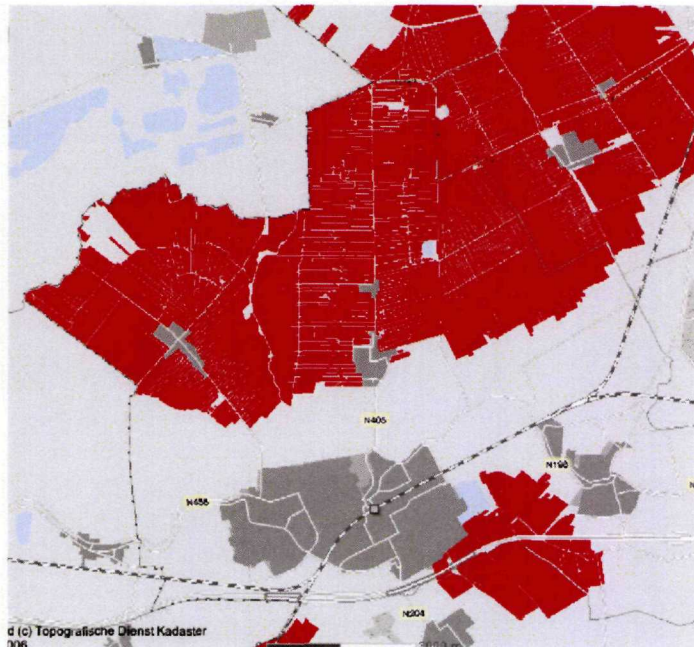

MOGELIJKE FINANCIERING EN REGELINGEN

- Probleemgebieden vanwege natuurlijke handicaps komen in aanmerking voor subsidie via SNL (zie voor Subsidieregeling Natuur- en Landschapsbeheer hoofdstuk 5).
- Subsidie voor ontwikkeling van klompenpaden (voor aanleg en onderhoud voor minimaal 5 jaar).
- Certificaten regeling Utrecht West.

BOUWSTENEN VOOR DE VISIE

- Veeteelt alleen is niet voldoende voor het voortbestaan van de agrarische sector. Neveninkomsten kunnen nog verder worden ontwikkeld en op elkaar worden afgestemd.

Kaart Probleemgebieden, uit: Natuurbeheerplan

- Landschappelijke waarde van de veeteelt bij een breed publiek onder de aandacht brengen.
- Nieuwe (woon)bebouwing als gevolg van Ruimte voor Ruimte gericht zetten op plekken waar dit een bijdrage kan leveren aan de landschappelijke verbetering. Bijvoorbeeld de afbouwranden van kleine kernen.
- Landschappelijke inpassing van functieverandering op erven in het kader van Vrijkomende Agrarische Bebouwing (VAB).
- Bij plaatsing van nieuwe (woon)bebouwing rekening houden met zichtlijnen op het landschap.

Agrarisch natuurbeheer en toerisme

4.3 Beeldkwaliteit

WONINGEN EN BEDRIJVEN

In de provincie Utrecht zijn het stadsgewest Utrecht en het gewest Eemland aangewezen als locaties voor nieuwe woningbouw en bedrijventerreinen. Daarnaast is Woerden een regionale opvangkern voor verstedelijking. Dat betekent voor Woerden een opgave om deze groei een plek te geven. De gemeente geeft aan dat het aanbod aan woningen meer divers dient te zijn en er zullen locaties voor uitbreidingen bij de dorpen worden gezocht om te voldoen aan de lokale groei en de markt voor starters en ouderen (uit: Ruimtelijke Structuurvisie Woerden). Tegelijkertijd wordt er gezocht naar de juiste plek voor een regionaal bedrijventerrein. In de ruimtelijke structuurvisie wordt een locatie ten oosten van Harmelen genoemd.

Verstedelijking mag slechts plaatsvinden waar de (toekomstige) capaciteit van de aanwezige infrastructuur voldoende is. Een uitbreiding van de infrastructuur zal worden ontwikkeld tussen de A12 en de Oude Rijn (A12-BRAVO project), in het gebied dat in dit rapport 'Versnipperd gaaf veenweidelandschap' wordt genoemd.

Uit: Ruimtelijke structuurvisie

BEELDKWALITEIT OEVERWAL-VEENWEIDELANDSCHAP

Er is dus een opgave voor uitbreiding aan de ene kant, en aan de andere stelt de gemeente zichzelf de opgave om de oorspronkelijke kwaliteiten van de oeverwal en het veenweidegebied zichtbaar te maken. De gemeente streeft ernaar om een nieuwe identiteit te geven aan de oeverwal, welke is gebaseerd op het oorspronkelijke landschap (uit: Ruimtelijke Structuurvisie Woerden). Bovendien wil men graag de overgang tussen de kernen en het buitengebied ruimtelijk verbeteren (uit: Landschapsbeleidsplan Woerden en Ruimtelijke Structuurvisie).

TOEGANKELIJKHEID TUSSEN ROOD EN GROEN

Harmelen biedt in het (oude) landschapsbeleidsplan een aanknopingspunt voor het verbeteren van de relatie tussen kern en buitengebied. Er wordt voorgesteld om groenstructuren vanuit de kern door te laten lopen het buitengebied in en andersom. Het landelijk gebied kan in de bebouwde kom doorlopen door middel van bijvoorbeeld een ruige berm (uit: Landschapsbeleidsplan Harmelen).

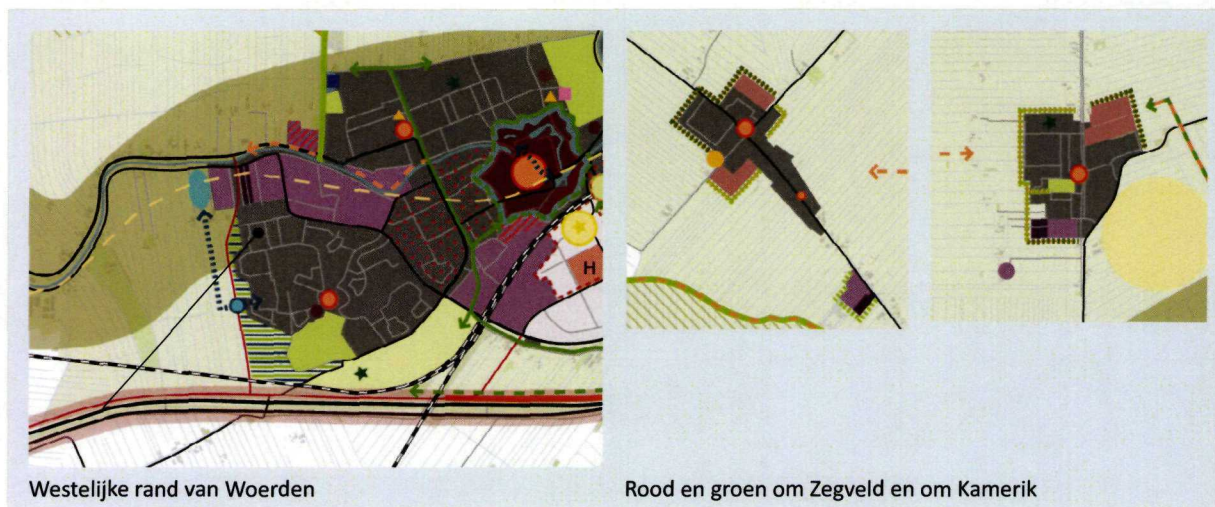
BEELDKWALITEIT RANDEN KERN

Op de oeverwallen zijn bebouwing en landbouw van oudsher gemengd. Hier zijn echter enkele grootschalige bedrijfsontwikkelingen (zoals kassen), waardoor een schaalbreuk optreedt met de kleine schaal van de oeverwal. Ook de westelijke bebouwingsrand van Woerden (de rand van de wijk Molenvliet) heeft aandacht nodig als het gaat om beeldkwaliteit en overgang van stedelijk naar landelijk gebied. Groenblauwe ontwikkelingen worden hier voorzien om de rand

beter in te passen (uit: Ruimtelijke Structuurvisie Woerden).
 Er zijn plannen voor 'voortuinen' aan de zuidelijke rand van Woerden en Harmelen. Vanuit de Ruimtelijke Structuurvisie worden voorzetten gegeven voor zes voortuinen. Deze voortuinen dienen te zorgen voor een betere overgangsgebied tussen kern en de A12, zowel ruimtelijk als functioneel.

BEELDKWALITEIT LINTEN

De linten zijn onlosmakelijk verbonden met het veenweidegebied; zij maken deel uit van de identiteit en kwaliteit van het gebied. De doorzichten tussen de erven in het lint zijn belangrijk, omdat daardoor de landschappelijke context van het lint wordt bepaald en het gave veenweidegebied beleefbaar is. Andersom, is het karakter van het lint ook van groot belang voor het beeld vanuit het landschap (silhouet van het dorp). Er is de wens om de dorpen Zegveld en Kamerik uit te breiden, zodat er extra massa aan het centrum wordt toegevoegd (uit: Ruimtelijke Structuurvisie Woerden). Ook wil men graag om het dorp een groene zoom creëren met sportvoorzieningen en ontmoetingsruimten. De dorpsuitbreidingen (Zegveld en Kamerik) uit de twintigste eeuw detoneren inderdaad met het lint en bieden een planmatig beeld met strakke grenzen. De achterkant van de linten is veelvormig en hebben afwisseling in bebouwing en beplanting. Hierdoor ontstaat een kleinschalig beeld, en past het lint bij de menselijke maat. Dit is zowel voor bewoners als recreanten aantrekkelijk. Het voorstel om rond de dorpen een groene zoom met voorzieningen te creëren is dan ook aanbevelingswaardig. De vormgeving en landschappelijke inpassing hiervan moeten

Uit: Ruimtelijke structuurvisie

Ontginningslint

zorgvuldig gebeuren om de bestaande waarden te behouden.

Ook binnen de linten is beeldkwaliteit een aandachtspunt. Er wordt gestreefd naar het behouden van de cultuurhistorische beeldkwaliteit, waarbij functieverandering mogelijk moet blijven (Landschapsbeleidsplan Woerden). Soms wordt hieraan te enthousiast uiting gegeven met historiserende architectuur van de woning die qua maat en schaal net te groot is voor het karakter van het lint. Soms ligt naast een dergelijke woning een paardenwei met een opvallende omheining die de omgeving domineert.

INFRASTRUCTUUR EN BEELDKWALITEIT

Uitbreiding van infrastructuur heeft grote invloed op de beeldkwaliteit van de omgeving. Positief is dat er wordt gestreefd naar een bundeling van grote infrastructuur. Ook vanaf andere deelgebieden is grote infra goed zichtbaar en dus mede bepalend voor de beeldkwaliteit ter plekke. Zo is vanaf de oeverwal de huidige spoorlijn goed zichtbaar, wat het kleinschalige, diverse karakter van de oeverwal enigszins teniet doet en het contrast met het veenweidegebied erachter vertroebelt. De inpassing en hoogteligging van de infrastructuur is van cruciaal belang voor de ruimtelijke invloed op de omgeving. Een voorbeeld hiervan is de A12 die een barrière vormt in de gemeente Woerden. De provincie wil de barrièrewerking van grote infrastructuur verminderen, bijvoorbeeld met gebruikmaking van historische lijnen (Kwaliteitsatlas).

MOGELIJKE FINANCIERING

- Snelwegpanorama's: er wordt onderzocht door het Rijk of er mogelijkheden voor een nieuw instrumentarium zijn of

dat het verweven kan worden met bestaande middelen (ILG).

- Bij stedelijke en infrastructurele ontwikkelingen kan door de gemeente een goede landschappelijke inpassing worden afgedwongen.

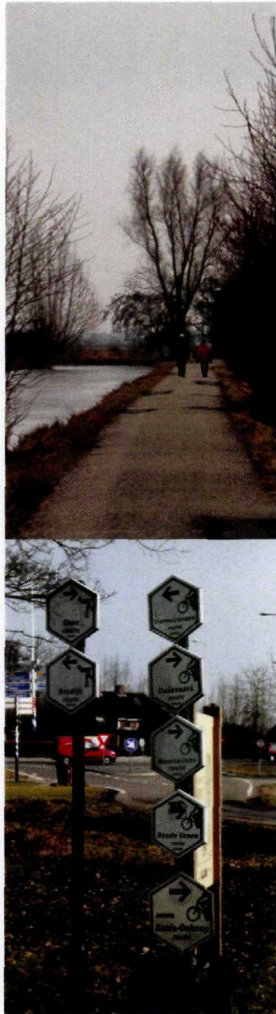
BOUWSTENEN VOOR DE VISIE

- Aangeven hoe ontwikkelingen kunnen bijdragen aan het behouden van de gebiedsidentiteit (schaal, opbouw, inpassing, cultuurhistorie e.d.)
- Er is behoefte aan handreikingen voor beeldkwaliteit van stedelijke ontwikkelingen zoals dorpsranden, linten en infrastructuur.
- Handreikingen voor de landschappelijke inpassing en vermindering van barrièrewerking van grote infrastructuur.
- Handreikingen voor de inpassing van de groen-blauwe overgang aan de westrand van Woerden.
- Aandacht voor het openhouden van het veenweidegebied (in het kader van de verruiming van de Ruimte voor ruimte regeling) en het behoud van karakteristieke linten.
- Wanneer gebruik wordt gemaakt van de Ruimte voor Ruimte regeling levert dat, naast kwalitatieve verbetering een bouwopgave op. Deze moet in goede banen worden geleid, waar mogelijk in regionaal perspectief (Utrecht West). Onderzocht kan worden of een koppeling met de groene/rode randen om Zegveld en Kamerik mogelijk is.

Historiserende architectuur

4.4 Recreatieve structuur

Een doel van het beter beleefbaar maken van het buitengebied is om draagvlak voor het behoud van het platteland te creëren (Bestemmingsplan landelijk gebied). In het veenweidegebied is al veel bereikt op het gebied van agro-toerisme en de verwachting is dat er kwantitatief niet veel meer zal veranderen. Er zijn paden, verblijfsrecreatie en voorzieningen op de erven. Op de oeverwallen liggen ook paden (meest in oost-west richting) en zijn er cultuurhistorisch zeer interessante locaties. Echter, alle initiatieven staan op zichzelf en zijn afhankelijk van bestaande ontsluiting en eigen bekendheid of PR.

Woerden wil zich profileren als gemeente midden in het Groene Hart (uit: Ruimtelijke Structuurvisie Woerden). Het ontwikkelen van een recreatief routenetwerk is daarom van belang. Het station van Woerden kan hier een rol in spelen. Recreatieve diensten kunnen bijdragen aan een vitale agrarische sector, die op zijn beurt weer bijdraagt aan landschapsbehoud. Aandachtspunt is wel de wens om de zondagsrust te respecteren.

Recreatie en toerisme in het buitengebied van Woerden zijn gericht op extensieve recreatie, ofwel 'recreatie op spierkracht', zoals in de ruimtelijke structuurvisie staat. Hierbij kun je denken aan wandelen, fietsen, kanovaren, maar ook kamperen bij de boer. Daarnaast liggen op de oeverwal diverse cultuurhistorische of anderszins interessante locaties om te bezoeken, zoals Huize Harmelen, de historische binnenstad van Woerden en resten die herinneren aan de Romeinse Limes. Er is behoefte aan onderlinge afstemming en koppeling tussen de

verschillende interessante plekken, waardoor de recreatieve waarde van het geheel kan stijgen.

Agrarische Natuurverenigingen (o.a. De Utrechtse Venen) zijn actief om de samenhang tussen recreatieve en natuur initiatieven te versterken en de bekendheid ervan te vergroten. Op het moment zijn de fietsroutes door het buitengebied grotendeels gekoppeld aan de bestaande infrastructuur. De gemeente ziet het als een opgave om de recreatieve positie van Woerden te verbeteren. Daar zijn in de ruimtelijke structuurvisie diverse mogelijkheden voor op een rij gezet. De fietsroutes wil men uitbreiden, toegankelijker maken en kwalitatief verbeteren. Ook wil men via fietsroutes de stad en het buitengebied beter met elkaar verbinden. Daarnaast zijn er wensen om de paardrijdmogelijkheden te verbeteren en om kanoroutes uit te breiden.

Wandelaars kunnen al een flink eind door de weilanden lopen, maar voor fietsers is dit nog vrijwel onmogelijk. De wens bestaat om langzaamverkeerroutes in combinatie met een groene structuur langs bestaande waterlopen te leggen (bijvoorbeeld rondom Kamerik). Voor wandelaars wil men graag ommetjes creëren bij de dorpen. Deze zouden kunnen worden aangelegd in de groene zoom met groen- en sportvoorzieningen die om de dorpen is geprojecteerd (uit: Ruimtelijke Structuurvisie Woerden). Bovendien is men voornemens om de wandelroutes uit te breiden, zodat er bijvoorbeeld van Kamerik naar Zegveld gelopen kan worden. (uit: Kwaliteitsatlas)

Een mooie locatie voor recreatieve paden zijn de historische structuren (Kwaliteitsatlas). Deze zijn echter doorsneden door de spoorlijn en de A12. Een voornemen van de gemeente is om de knelpunten op te lossen, zodat er aantrekkelijke langzaamverkeerroutes ontstaan.

Bij de recreatieplas De Eend aan het Oortjespad is locatiegebonden recreatie ontwikkeld met een kinderboerderij en een pitch en putt. Ook bij de recreatieplas Cattenbroek wil men de waterrecreatie uitbreiden, bijvoorbeeld door 'wellness en leisure' aan de zuidzijde van de plas. Aan de westzijde van Woerden zijn er plannen voor een nieuwe jachthaven, welke plaats moet bieden aan 250 boten. Bij de vormgeving van watergebonden recreatie rekening dient rekening te worden gehouden met de continuïteit en beleefbaarheid van het water (Kwaliteitsatlas).

De mogelijkheid van een golfbaan ten zuid-oosten van Kamerik wordt genoemd (Streekplan Provincie Utrecht en Structuurvisie). De golfbaanvereniging, met meer dan 1000 leden, is voorstander van de aanleg van een golfbaan, mogelijk op een landgoed. Gezien de huidige economische situatie en de ontwikkelingen in buurgemeenten is het niet zeker of er werkelijk nog behoefte bestaat aan een golfbaan in Woerden.

ONTWIKKELINGEN

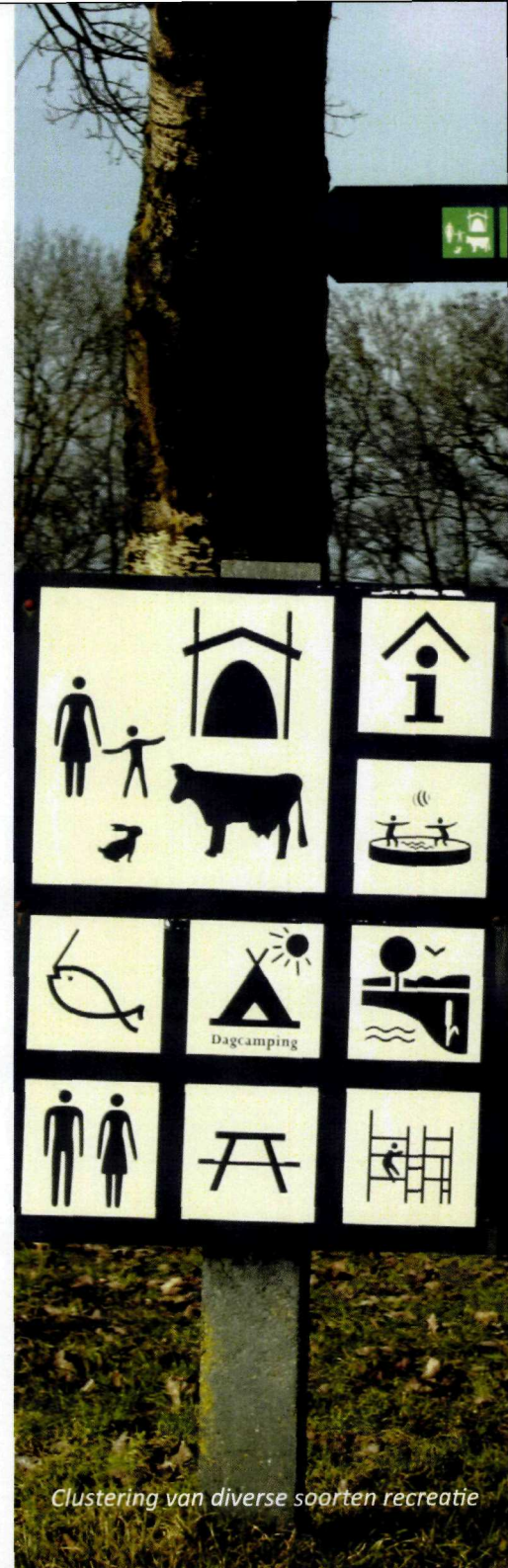
De verwachting is dat het belang van recreatie verder zal toenemen in Woerden. Dat betekent dat natuur en landschapsbeleving en de beleving van cultuurhistorische aspecten en monumenten en watererfgoed eveneens belangrijker worden.

MOGELIJKE FINANCIERING

- Recreatievoorzieningen, inrichting en beheer (ook van wandelpaden over boerenland) via SNL en het pilotproject Groenblauwe diensten.
- Europese Unie subsidie middels LEADER+. LEADER+ is een programma waarmee lokale en regionale initiatieven worden gesubsidieerd, voornamelijk gericht op plattelandsbeleid. Initiatiefnemers van LEADER+projecten kunnen private partijen, plaatselijke verenigingen, provincies en gemeenten zijn.

BOUWSTENEN VOOR DE VISIE

- Beleefbaar maken van landschappelijke waarden.
- Duurzaam in stand houden van landschappelijke waarden.
- Verdere groei van recreatief netwerk ruimtelijk vormgeven.
- Aandacht voor uitloopten dorpen door ontwikkelen van dorpsommetjes.
- Inpassen van jachthaven.
- Rekening houden met historische lijnen en continuïteit/beleefbaarheid water bij aanleg/aanpassingen aan recreatienetwerk.
- Beleefbaar maken van cultuurhistorie, monumenten en archeologie.

Clustering van diverse soorten recreatie

4.5 Natuurkwaliteiten

NATUURGEBIEDEN BINNEN DE EHS

Elementen en structuren van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) zijn door de provincie aangewezen en begrensd. In het bestemmingsplan Landelijk Gebied worden deze op passende wijze bestemd en beschermd. Binnen de aangewezen natuurgebieden ('N') geldt voor nieuwe plannen of ontwikkelingen het 'nee, tenzij' principe. Behalve de natuurbestemming komen in het bestemmingsplan de aanduidingen van bos-waardevol landschapselement ('BO-LW') en agrarisch-met landschappelijke en natuurlijke waarden ('A-LN') voor. Hiermee is het behoud van bestaande natuurwaarden juridisch vastgelegd; een juist beheer is daarnaast cruciaal voor het behoud van deze waarden.

Het landelijk gebied van Woerden kent een aantal natuurgebieden. In de Kamerikse Nessen en in de Schraallanden langs de Meije komen floristische waarden van nationaal belang voor. Sloten in het gebied kennen soms floristische waarden die van regionaal belang zijn. De kwaliteit van de natuurwaarden, hangt nauw samen met de intensiteit van het agrarisch gebruik van de aanliggende percelen, de manier van sloten schonen en het slootkantbeheer [Bestemmingsplan landelijk gebied].

In het gebied zijn de weidevogels, moerasvogels, vissen, libellen en dagvlinders van (inter)nationaal belang. Belangrijk voor de weidevogels is de openheid en uitgestrektheid van het landschap. Slootplanten, vissen en libellen zijn voornamelijk gebaat bij een extensief agrarisch gebruik van de aanliggende landbouwpercelen. Enkele soorten dagvlinders zijn gebonden aan de natuurgebieden (uit: Bestemmingsplan landelijk gebied).

Het Natura 2000 gebied herbergt diverse waardevolle habitattypen zoals kalkhoudende moerassen. Het gebied fungeert daarnaast als broedgebied voor riet- en moerasvogels. Ook ligt er blauwgrasland met wat elzen- en wilgenstruweel. Door natuurvriendelijk slootkantbeheer komen er in het natuurgebied langs de oevers van de sloten plantensoorten voor die karakteristiek zijn voor vochtige, soortenrijke graslanden.

Het gebied ten zuiden van de Rietveldse kade is aangewezen als natuurontwikkelingsgebied ten behoeve van weidevogels.

NATUURGEBIEDEN BUITEN DE EHS

Behalve in de aangewezen natuurgebieden komen er ook verspreid in de polders waardevolle planten en dieren voor. Zo zijn er graslanden, oevers, moerasgebiedjes, sloten, broekbosjes, veenstromen, kaden en kleine plasjes die de plaatselijke natuurwaarden herbergen. De graslanden fungeren als broedgebied voor weidevogels en verschillende eendensoorten. In enkele watergangen is de waterkwaliteit zo hoog dat zich er grote oppervlakten krabbenscheer bevinden.

ECOLOGISCHE VERBINDINGSZONES BINNEN DE EHS

De ecologische verbindingzone gelegen binnen de EHS verbindt de Kamerikse Nessen, Grecht, Meije en de Rietveldse kade.

De Kamerikse Nessen bestaat uit een dertiental natte buitendijkse boezemlandjes (nessen). Gedurende de laatste decennia is de botanische waarde afgenomen door eutrofiëring

Goed ontwikkelde oevervegetaties langs de Meije

Kamerikse nessen langs de Grecht

Grecht en oevers: waardevolle natuur

Klein reservaat met enkele percelen blauwgrasland langs de Meentkade

Schraallanden langs de Meije

Polder Zegvelderbroek: graslanden, oevers, moeras, sloten, vochtig loofbos, broekbosjes, geriefbosjes, veenstromen, kaden, kleine plasjes

Nabij de Hazekade liggen sloten met hoge natuurwaarde

Nat schraalland/Kemphaan grasland ten zuiden van de Rietveldse kade

Natuur

- Bestaande natuur EHS
- Natura 2000 gebied
- Nieuwe natuur EHS
- Provinciale EVZ
- Kamerikse Nessen
- Watergebonden natuur (Hazekade)
- NSW landgoed
- Weidevogelgebied

Referentie

- Kern
- Grote waterloop
- Grondgebied gemeente Woerden

Natura 2000 gebied aan de Meije

Polder Kamerik Mijzijde

(verrijking), verzuring en verdroging. Momenteel loopt er een onderzoek naar de negatieve invloed van zure regenwaterlenzen op de vegetatie. Aan de hand van de resultaten zullen er maatregelen getroffen worden (Inrichtingsbeeld EVZ Rietveldse Kade, Grecht en (Oude) Meije).

De Grecht kent op diverse locaties bijzondere natuurwaarden. Dit is deels het resultaat van het beheer: enkele sloten in de buurt van de Grecht zijn met de hand geschoond en het grasland is op enkele percelen handmatig met ruige stalmest bemest.

Goed ontwikkelde water- en oevervegetaties met diverse plantensoorten zijn aanwezig langs de Meije. De aanwezige plantensoorten zijn kenmerkend voor relatief voedselarme omstandigheden.

De Rietveldse kade is een watergang met een begroeide kade. In 2008 is deze watergang nog aangepast naar de functie hoofdwatergang. Naar aanleiding van deze aanpassing is nog onduidelijk in hoeverre de watervegetatie zich heeft hersteld.

LANDGOEDEREN

In het plangebied zijn twee landgoederen aanwezig die vallen onder de Natuurschoonwet (NSW). Deze landgoederen zijn Boschlust (Woerden) en Jachtlust (Harmelen). Landgoederen in de zin van de Natuurschoonwet zijn terreinen die geheel of gedeeltelijk met bossen of andere houtopstanden of natuurwaarden zijn bezet. In ruil voor de natuurontwikkeling zijn er fiscale voordelen voor de particuliere eigenaar.

Voor nieuwe landgoederen dient een bepaald percentage van

het terrein toegankelijk te zijn om in aanmerking te komen voor de fiscale voordelen (Natuurschoonwet).

AGRARISCHE NATUUR- EN LANDSCHAPSVERENIGING.

De vereniging 'De Utrechtse venen' bestaat uit agrariërs en bewoners die op vrijwillige basis actief meedoen aan weidevogelbescherming en slootkantenbeheer. Tevens zijn er kleine natuur- en landschapsprojecten, zoals de bescherming van de zwarte stern en het herstel van traditionele boerenerfplanting.

De vereniging ondersteunt ook de verbrede landbouwdoelstelling. Dit heeft betrekking op de individuele initiatieven die de agrariër ontwikkelt op zijn bedrijf om zijn inkomen te verbeteren en die passen binnen de doelstellingen van de vereniging. De kleine landschapselementen, zoals in de polder Kamerik Mijzijde, vertegenwoordigen ook een natuurwaarde. Deze wordt hoger naarmate de bomen ouder zijn.

ONTWIKKELINGEN

De provincie heeft de ambities voor natuurbeheer in een kaart vastgelegd. Deze staat op de volgende pagina. Hij is een vervolg op de beheertypekaart (actuele situatie) en geeft de gewenste eindsituatie weer (Natuurgebiedsplan). Uit deze kaart blijkt dat de provincie voor de ontwikkeling van nieuwe ecologische verbindingzones naar ruimte zoekt, vooral in een brede strook rondom de Meije en de Grecht en gekoppeld aan enkele waterlopen tussen Woerden en Harmelen.

Het waterschap is begonnen (in het kader van de ambities van de provincie) met het realiseren van natte natuur aan

de westzijde van de Grecht. Men streeft ernaar om een ecologische verbingszone tussen deze natte natuur en de Nieuwkoopse Plassen te creëren.

In de kwaliteitsatlas noemt de provincie ook robuuste passages voor dieren en mensen bij grootschalige infrastructuur.

MOGELIJKE FINANCIERING

- Subsiestelsel Natuur- en Landschapsbeheer
- AVP/ILG

BOUWSTENEN VOOR DE VISIE

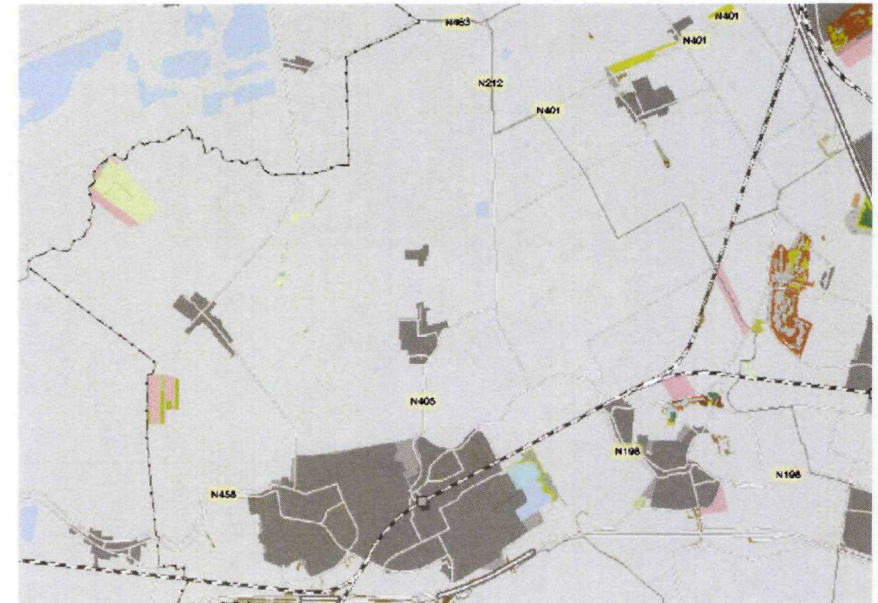
- Handreiking voor ruimtelijke aspecten van ecologische verbingszones per deelgebied.
- Handreiking ruimtelijke kwaliteit voor te ontwikkelen natuurgebieden en voorzieningen (stapsteen Oude Meije, natuur langs de Grecht, faunapassages).
- Mogelijk versterken van de ecologische kwaliteiten.
- Behoud van floristische en faunistische waarden door behoud van openheid (voor weidevogels) en stimulering van extensief beheer sloot(kanten).
- Recreatieve dooradering ook beoordelen vanuit natuurwaarden, zoals weidevogels. Zoeken naar passende combinaties van natuurontwikkeling met landschapsbeleving, waarbij het effect van recreatie op natuur (bijvoorbeeld weidevogels) wordt meegenomen.
- Tegengaan van verruiging oostkade Grecht (wandelpad), potentie voor bloemrijk grasland.
- Robuuste passages voor dieren en mensen bij grootschalige infrastructuur.

Legenda natuurbeheerplan

- Nog om te vormen naar natuur
- Zoete Plas
- Gemaaid rietland
- Nat schraalland
- Vochtig hooiland
- Kruiden- en faunairijk grasland
- Vochtig weidevogelgrasland
- Hoog- en laagveenbos
- Dennen-, eiken- en beukenbos
- Vochtig bos met productie

Legenda ambitiekaart

- Ambitie bestaande natuur
- Ambitie nieuwe natuur
- Ambitie zoekgebied nieuwe natuur
- Ambitie zoekgebied ecologische verbingszone

Beheertypenkaart (Natuurbeheerplan Utrecht, 2009)

Ambitiekaart (Natuurbeheerplan Utrecht, 2009)

Beleid en subsidies

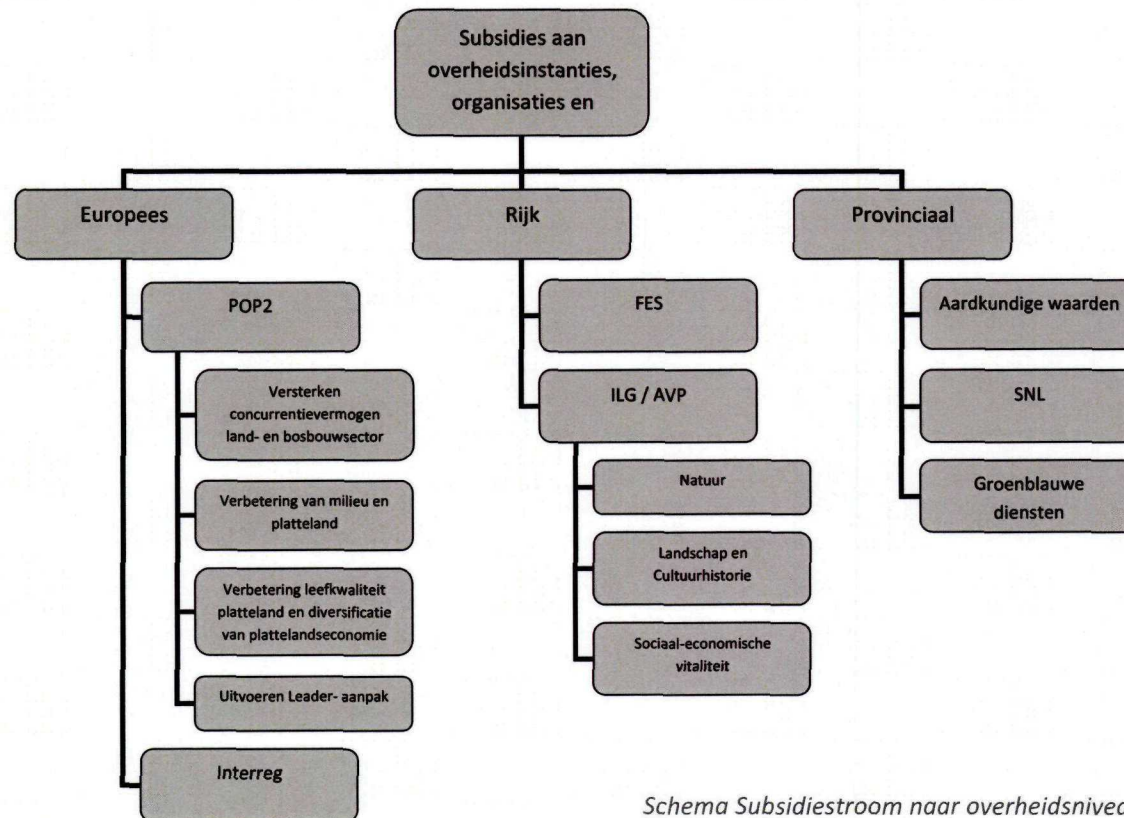
Voor de verdere ontwikkeling en instandhouding van landschappelijke kwaliteiten is, naast een heldere ontwikkelingsrichting, ook geld nodig. De gemeente heeft beperkte investeringsruimte voor landschap. Er wordt daarom gezocht naar samenwerking met andere partijen die actief zijn in het gebied. Juist op die plaatsen waar ontwikkelingen plaatsvinden kan de gemeente invloed uitoefenen op de kwaliteit van het landschap. Op landelijk en provinciaal niveau zijn er verschillende subsidiemogelijkheden.

Projecten die in het kader van het LOP worden gedefinieerd, hebben verhoogde kans van slagen wanneer ze aansluiten bij doelen waaraan subsidie is gekoppeld. Daarom is in dit hoofdstuk samengevat welke subsidies mogelijk voor Woerden toepasbaar zijn.

**PLATTELANDSONTWIKKELINGSPROGRAMMA 2007-2013
(POP2)**

POP2 is een Europees subsidieprogramma dat is gericht op de versterking van de concurrentiekracht van de land- en bosbouwsector, het verhogen van de kwaliteit van natuur en landschap en op de verbetering van de leefbaarheid op het platteland en diversificatie van de plattelandseconomie.

De Nederlandse doelen hierin zijn een goed evenwicht tussen de kwaliteit van natuur en landschap en het gebruik daarvan voor wonen, recreatie, gezondheid en persoonlijk welbevinden. Tevens wordt er ingezet op de versterking van de concurrentiekracht van de land- en bosbouwsector.

Schema Subsidiestroom naar overheidsniveau

INTERREG

De EU wil dat de ruimtelijke kwaliteit duurzaam en kwalitatief verbeterd wordt om het landschap aantrekkelijk te houden. Interreg is een initiatief dat subsidie verleent aan creatieve, vernieuwende projecten op het gebied van Europese samenwerking aan duurzame ruimtelijke en regionale ontwikkelingen. Projecten dienen te worden uitgevoerd door partners uit tenminste twee verschillende landen. Subsidiegelden komen uit het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling (EFRO). Omdat Woerden niet aan de grens ligt, vraagt toepassing van deze regeling extra inventiviteit. Behalve de Europese subsidie, kent het rijk een aanvullende subsidieregeling (Projectstimuleringsregeling en de Rijks cofinancieringsregeling Interreg IV).

FES-GELDEN (FONDS ECONOMISCHE STRUCTUURVERSTERKING)

De FES-gelden van het rijk bieden mogelijkheden om projecten uit te voeren die voldoen aan de doelstellingen die zijn gesteld in de Nota Ruimte.

Hoofddoel is ruimte scheppen voor de verschillende ruimtevragende functies op het beperkte oppervlak dat ons in Nederland ter beschikking staat.

Daarnaast:

- versterking van de internationale concurrentiepositie van Nederland;
- bevordering van krachtige steden en een vitaal platteland;
- borging en ontwikkeling van belangrijke (inter)nationale ruimtelijke waarde;
- en borging van de veiligheid (in alle opzichten).

Ook is er geld voor deze doelen beschikbaar voor projecten uit Nationale Landschappen (waaronder het Groene Hart, Uitvoeringsprogramma Groene Hart 2007-2013).

AGENDA VITAAL PLATTELAND (AVP) / INVESTERINGSBUDGET LANDELIJK GEBIED (ILG)

De subsidieregeling is bedoeld om het landelijk gebied mooi en vitaal te houden. Voor deze rijkssubsidie ligt de verantwoordelijkheid van uitvoering bij de provincie. Doelstelling binnen het ILG is het realiseren van de rijksdoelen voor de inrichting van het landelijk gebied. Provincies voeren de regie, maar samenwerking met gemeenten en waterschappen is nodig om te komen tot een integrale regionale gebiedsontwikkeling. Het ILG is onderdeel van het tweede Europese Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP2).

Thema's die onderdeel zijn van het AVP/ILG zijn:

1. Natuur
 - Realisatie Natuur
 - Water
 - Duurzaam bodemgebruik
2. Landschap en cultuurhistorie
 - Nationale Landschappen
 - Ontwikkelen landschappelijke kwaliteit
 - Versterking cultuurhistorie en aardkundige waarden
3. Sociaal-economische vitaliteit
 - Structuurverbetering landbouw
 - Duurzame landbouw
 - Verbrede landbouw

- Streekidentiteit
- Leefbaarheid
- Recreatie

SUBSIDIE NATUUR EN LANDSCHAPSBEHEER (SNL)

Het Natuurbeheerplan 2009 is vastgesteld naar aanleiding van een nieuw subsidiestelsel Natuur en Landschapsbeheer. Hierin wordt een onderverdeling gemaakt naar de 'Subsidieverordening Natuur en Landschapsbeheer' en de 'Kwaliteitsimpulsen Natuur en Landschap'.

Het Subsidiestelsel Natuur- en Landschapbeheer is sinds 1 januari 2010 het nieuwe stelsel van subsidieverlening. Particulieren en instanties kunnen hier subsidies aanvragen voor het in beheer hebben van natuur, agrarische natuur of voor functieverandering en inrichting van natuur en/of landschapelementen.

Met dit nieuwe subsidiestelsel is de PSN (Natuur) en PSAN (agrarische natuur) komen te vervallen. Bijbehorend schema geeft inzicht in de diverse onderdelen van deze regeling waar particulieren gebruik van kunnen maken.

GROENBLAUWE DIENSTEN

Voor groenblauwe diensten kan subsidie kan verkregen worden. Deze diensten zijn van maatschappelijk belang en vinden plaats naast de gewone agrarische bedrijfsvoering. Provincie Utrecht wil de agrariër en andere particuliere grondeigenaren een grotere rol geven in beheer en ontwikkeling van het landelijk gebied. Dit door contracten af te sluiten voor het leveren van groenblauwe diensten. Groene diensten in de vorm van natuur, landschap en toegankelijkheid van het landelijk gebied, blauwe diensten in de vorm van (oppervlakte)water, met name

waterberging.

'Groenblauwe diensten' is een 'pilot'-project voor 2008-2014 en is een samenwerkingsverband tussen de agrarische natuurverenigingen Lange Ruige Weide, Lopikerwaard e.o. en De Utrechtse Venen. Ondersteunend zijn de Dienst Regelingen (DR) en Dienst Landelijk Gebied Regio West (DLG-West).

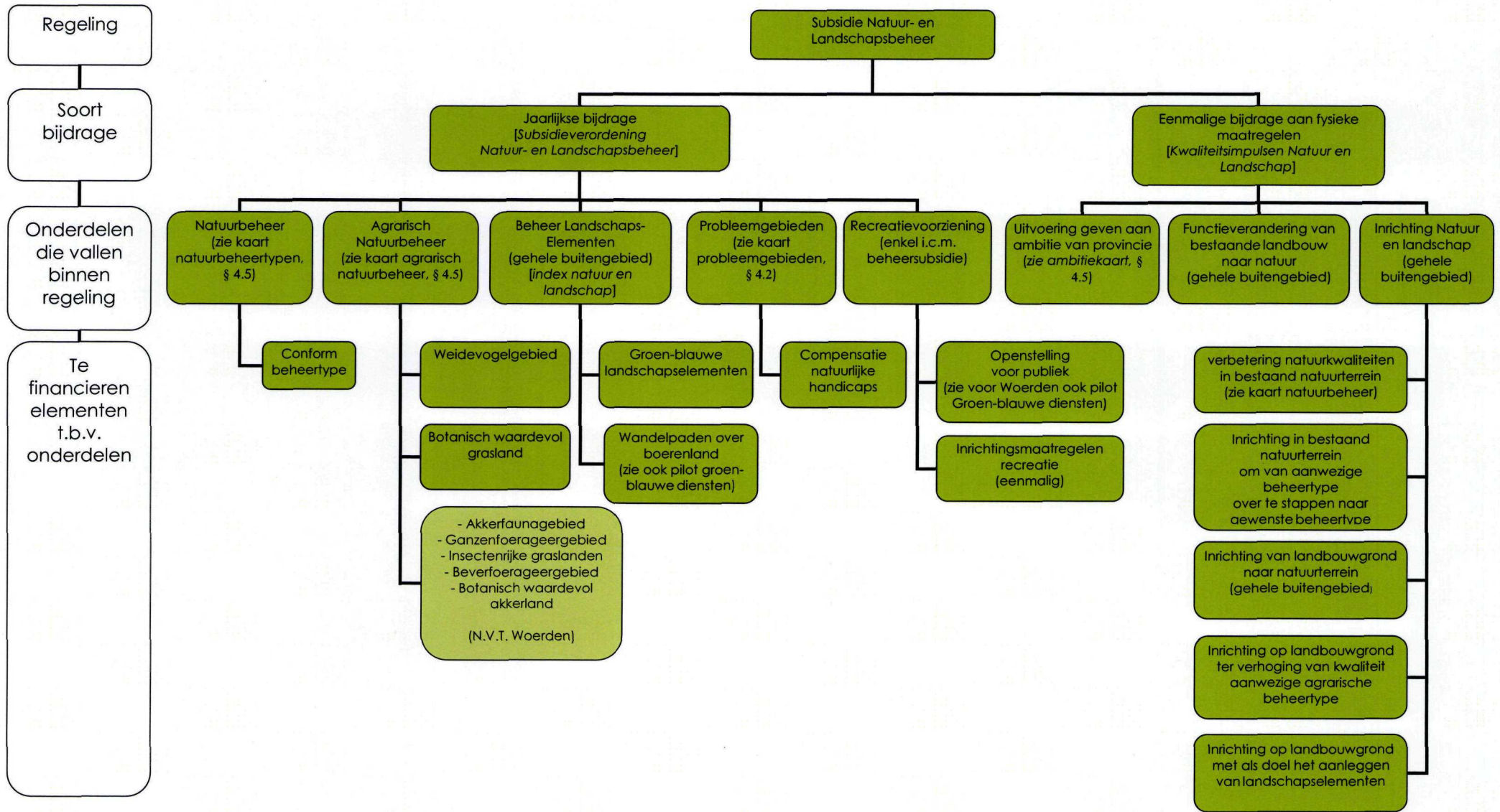
De agrarische natuurverenigingen hebben voor de uitvoering loket Utrecht West (www.loketgbd.nl) opgezet. De projectleider Groenblauwe diensten helpt bij het kiezen van de juiste dienst(en) en het indienen van de aanvraag. Bijbehorend schema geeft inzicht in de diverse onderdelen van deze regeling waar particulieren gebruik van kunnen maken.

LOP 2010+

Na vaststelling van het LOP kan er subsidie verkregen worden voor uitvoering van projecten uit het uitvoeringsprogramma. Vanuit deze subsidieregeling is maximaal 50% subsidiabel, tenzij deze subsidie gecombineerd wordt met andere subsidies. In dat geval wordt er voor maximaal 75% gesubsidieerd, zodat de eigen investering van de gemeente 25% bedraagt.

Schema Subsidie Natuur- en Landschapsbeheer

Regeling

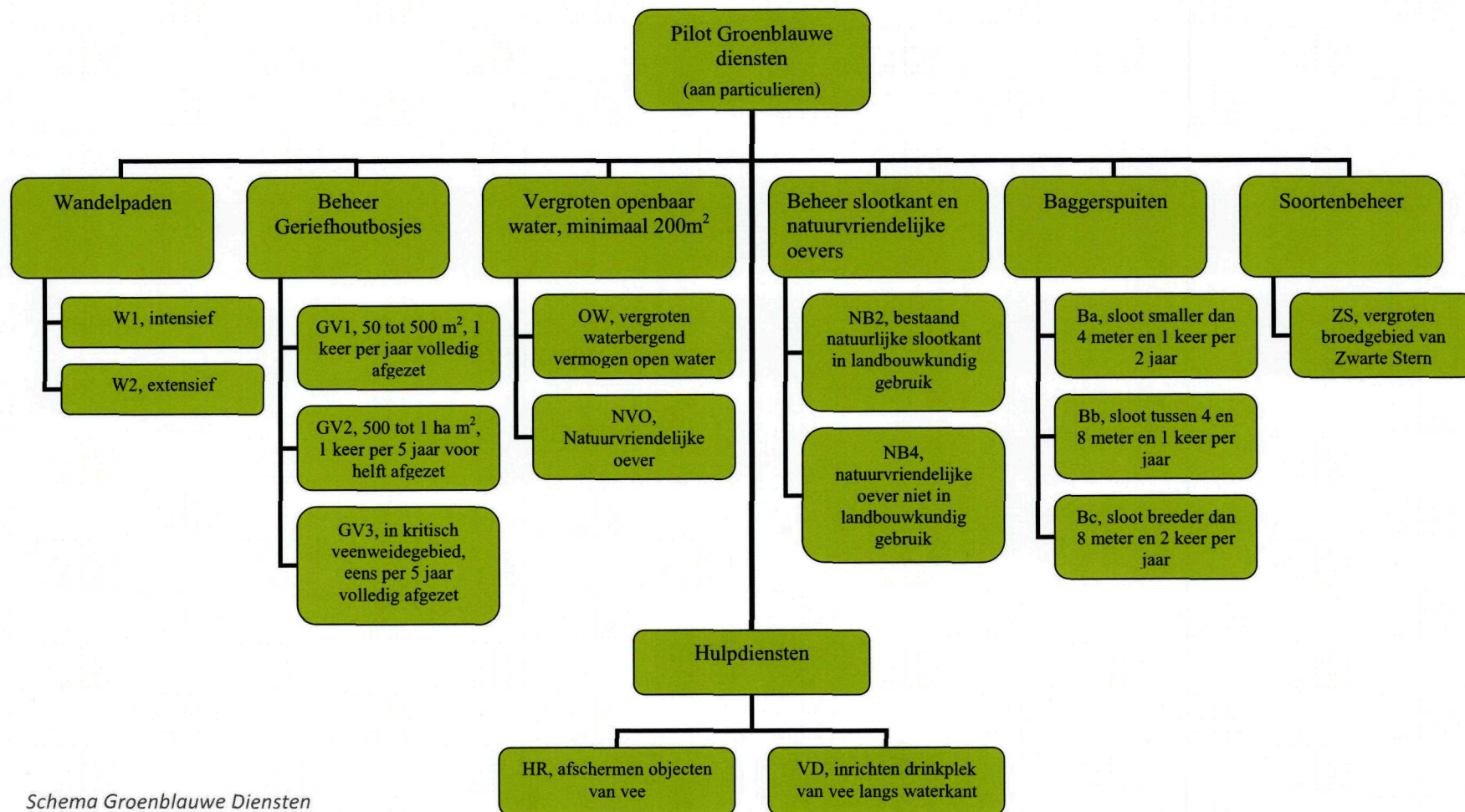
Soort bijdrage

Onderdelen die vallen binnen regeling

Te financieren elementen t.b.v. onderdelen

Bron: Natuurbeheerplan provincie Utrecht 2009
 Voor meer informatie kunt u kijken op de website: www.provincie-utrecht.nl/SNL

[...] Officiële benaming
 (...) Woerden specifiek

Schema Groenblauwe Diensten

Opstap naar de Visie

In deel II van het landschapsontwikkelingsplan zal de landschapsvisie voor de komende 10 jaar uiteengezet worden. In dit hoofdstuk wordt alvast een voorzet gedaan voor die visie, op basis van de bevindingen uit deel I, dit analyserapport.

6.1 Opstap naar de visie

De algemene ontwikkelingsrichting voor de gemeente Woerden is in het Structuurplan en het Bestemmingsplan Buitengebied duidelijk ingestoken, vooral op behoud en versterking van waarden. Uit de ruimtelijk analyse van het Woerdense buitengebied en de zich daarin afspelende ontwikkelingen in de verschillende sectoren is een duidelijke tweedeling gebleken: het hoogdynamische gebied en het laagdynamische gebied. Voor deze gebieden tekent zich een verschillende toekomst af. Deze verschillen in landschapstypen, bestaand gebruik en toekomstige functies vragen om specifieke handreikingen voor de landschappelijke ontwikkeling. Het vertroebelde contrast tussen de oeverwallen en de veenweidegebieden kan worden versterkt, onder meer door goed te letten op de schaal van de functies, die op de oeverwallen kleiner zou moeten zijn dan in het veenweidegebied. Het LOP zal daarom, binnen het perspectief van de gehele gemeente, voor deze twee gebieden een eigen ontwikkelingsrichting omvatten.

HOOGDYNAMISCHE ZONE

Op de Oude Rijn oeverwallen en tot aan de A12 (een nieuwe grens in het landschap) worden diverse stedelijke en infrastructurele ontwikkelingen verwacht. De identiteit van het gebied zal daardoor veranderen, maar de basis ligt reeds in het huidige landschap. De te verwachten veranderingen kunnen worden ingezet voor een kwaliteitsimpuls van het overblijvende groen. Voor deze hoogdynamische zone is het belangrijk om de ontwikkelingen zo in te steken dat er nieuwe ruimtelijke kwaliteit in de plaats komt van het te veranderen landschap. De historisch gegroeide landschapsstructuur, van grotere kernen

en lintbebouwing op de relatief kleinschalige en veelvormige oeverwallen van de Oude Rijn, biedt aanknopingspunten voor de opbouw en inpassing van ontwikkelingen. Richtlijnen voor inpassing en beeldkwaliteit zullen daarom belangrijk zijn in de landschapsvisie. Deze kunnen verschillend zijn voor de onderscheiden landschapstypen binnen de hoogdynamische zone. Het behouden van enkele karakteristieke 'groene' plekken, zoals doorzichten en historische blokverkaveling, zal inspanning vergen, maar voor het behoud van een leefbare gemeente is het van cruciaal belang om rondom de kernen interessante en goed toegankelijke groengebieden te hebben. Vanuit het LOP kan hieraan een bijdrage worden geleverd, bijvoorbeeld door het aandragen van ideeën voor de inpassing van randen van kernen en inpassing van nieuwe infrastructuur.

LAAGDYNAMISCHE ZONE

In het zeer waardevolle veenweidegebied ten noorden en ten zuiden van de hoogdynamische zone, met de verbijzondering daarvan rond Kamerik en Zegveld, zijn juist meer niet-stedelijke ontwikkelingen te verwachten. Hier gaat het om de aanleg van nieuwe natuurgebieden, verbeteringen in de waterhuishouding, vitaal houden van de agrarische bedrijven door verder toenemende recreatieve nevenactiviteiten en groene / blauwe diensten en verder ontwikkelen van de recreatieve functie van het buitengebied. De belangrijkste functie blijft echter de veeteelt. Met deze ontwikkelingen is het mogelijk om de karakteristieke landschapsopbouw en de beroemde openheid van het veenweidegebied te behouden en de bijzondere linten ten noorden van Kamerik (voor zover

nodig) ruimtelijk te versterken. Het LOP kan de ruimtelijke uitgangspunten formuleren voor landschapsversterking met kleine landschapselementen, ontwikkelen van natuur, behoud van karakteristieke (beplante) kades en waterlopen en aanbevelingen doen voor recreatieve versterking. Combinatie van verschillende functies kan, zowel ruimtelijk als richting uitvoering, op sommige plekken een positieve impuls geven aan de wensen in het landelijk gebied. De ruimtelijke opgave aan de randen van de kernen, waar groene en rode functies gecombineerd worden, kan door middel van landschappelijke richtlijnen gestuurd worden. Het aanspreken van subsidies en de samenwerking tussen verschillende partijen met een belang in het Woerdense buitengebied zijn daarbij van belang.

Hoogdynamische zone, nabij Putkop

Laagdynamische zone, Gerverscop

6.2 Aandachtspunten voor de visie

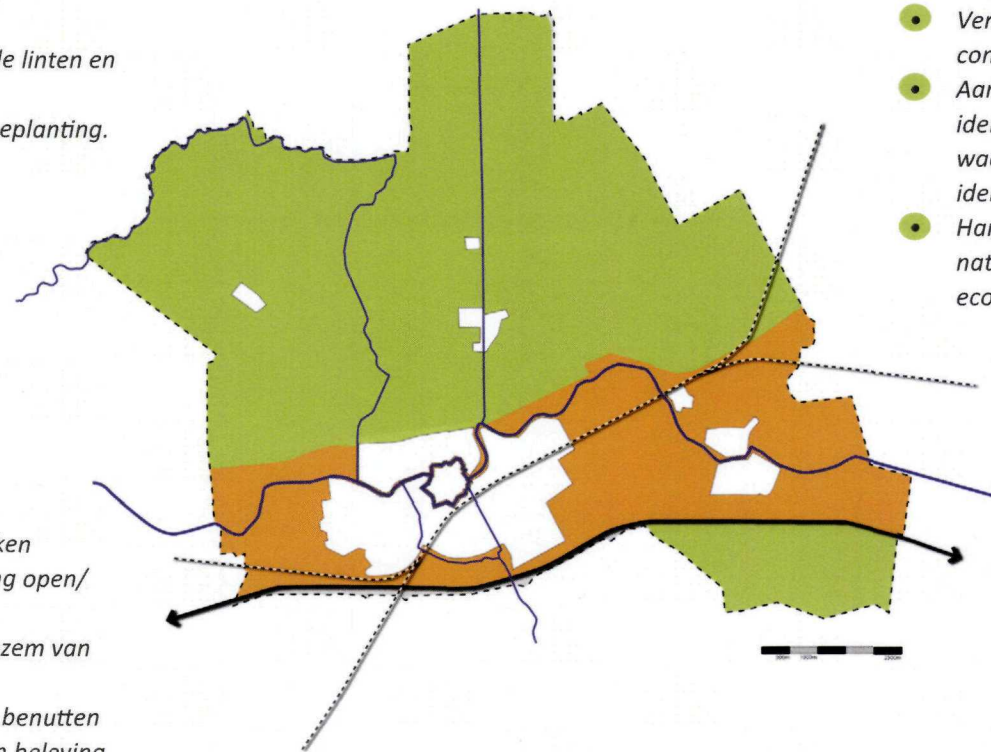
LAAGDYNAMISCHE ZONE

- Openheid veenweidegebied en karakteristieke linten behouden en versterken.
- Behouden cultuurhistorisch waardevolle patroon van sloten en boezemwateren.
- Combineren van functies ter versterking van ruimtelijke kwaliteit, bijvoorbeeld water, natuur, recreatie, cultuurhistorie, (biologische) landbouw.
- Behouden zichtlijnen op het landschap vanuit de linten en zicht op de linten vanuit het landschap.
- Handhaven en versterken van karakteristieke beplanting.

HOOGDYNAMISCHE ZONE

- Karakter landschapstype behouden en versterken door aandacht voor kleine schaal en afwisseling open/ gesloten en vergroten beleefbaarheid.
- Kansen aangrijpen voor verruiming van de boezem van de Oude Rijn [B].
- Cultuurhistorische en archeologische waarden benutten voor behoud en versterking van de identiteit en beleving.
- Landschappelijke inpassing van functieverandering op erven (VAB).
- Ontwikkelingen afdwingen van ruimtelijke kwaliteit die past bij de gebiedsidentiteit (schaal, opbouw, inpassing, cultuurhistorie e.d.).
- Handhaven en versterken van karakteristieke beplanting.

- Handreikingen bieden voor het inpassen van nevenactiviteiten op agrarische bedrijven (natuur, waterberging en recreatie)
- Landschappelijke waarde van de veeteelt 'vermarkten'.
- Nieuwe (woon)bebouwing als gevolg van Ruimte voor Ruimte benutten voor afbouw randen van kleine kernen.

- Landschappelijke inpassing van functieverandering op erven (VAB).
- Bij ontwikkelingen afdwingen van ruimtelijke kwaliteit die past bij de gebiedsidentiteit (schaal, opbouw, inpassing, e.d.).
- Handreikingen voor beeldkwaliteit en inpassing dorpsranden en linten.
- Vergroten beleefbaarheid landelijk gebied door completeren recreatief netwerk.
- Aandacht voor beleving kades en dijken als identiteitsdragers. Cultuurhistorische en archeologische waarden benutten voor behoud en versterking van de identiteit en beleving.
- Handreikingen voor ruimtelijke kwaliteit nieuwe natuurgebieden, ecologische verbindingzones en ecologische voorzieningen.

- Handreikingen voor beeldkwaliteit en inpassing westrand Woerden, voortuinen, regionaal bedrijventerrein en infrastructuur.
- Combineren van functies ter versterking van ruimtelijke kwaliteit, bijvoorbeeld (dag) recreatie, cultuurhistorie.
- Vergroten toegankelijkheid landschap vanuit kernen.
- Handreikingen voor het inpassen van de jachthaven en eventueel golfbaan.

Oeverwal ten westen van Woerden

6.3 Kansen en bedreigingen

Hoogdynamische zone

Onderwerp	Kans	Bedreiging
<i>BEHOUD/VERSTERKEN CULTUURHISTORISCHE WAARDEN</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Terugbrengen kleinschaligheid tbv versterken identiteit oeverwal • Terugbrengen boomgaarden en kavelgrensbepanting op oeverwal • Nieuwe ontwikkelingen aanhaken op kavelstructuur • Behoud landbouw 	<ul style="list-style-type: none"> • Verdergaande versnippering en schaalvergroting door stedelijke ontwikkelingen
<i>INPASSEN GROOTSCHALIGE ONTWIKKELINGEN</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Versterken landschap dmv inpassing ontwikkelingen 	<ul style="list-style-type: none"> • Ruimtelijk beeld gedomineerd door detonerende elementen
<i>BEHOUD GROENE BUFFERS TUSSEN KERNEN</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Versterken uitlooptmogelijkheden • Verbinding tussen buffers en veenweidegebied • Betrokkenheid bevolking versterkt instandhouding buffers 	<ul style="list-style-type: none"> • Buffers verliezen eigen identiteit • Verstedelijking en versnippering

De aandachtspunten voor de visie zijn te vertalen in een aantal kansen en bedreigingen. In bijgaande tabellen zijn deze voor de hoog- en laagdynamische zone afzonderlijk weergegeven.

Het benutten van de kansen en het keren van de bedreigingen vormen een basis voor het landschapontwikkelingsplan.

Laagdynamische zone

Onderwerp	Kans	Bedreiging
BEHOUD/VERSTERKEN CULTUURHISTORISCHE WAARDEN <ul style="list-style-type: none"> • Slotenpatroon • Kleine landschapselementen • Wandelpaden • Kades en dijken 	<ul style="list-style-type: none"> • Behoud en versterken identiteit landschap • Inzetten voor recreatie • Vitaliteit door Groene Diensten 	<ul style="list-style-type: none"> • Knellende jas bij nieuwe ontwikkelingen
KLEINSCHALIGHEID LINTEN BEHOUDEN <ul style="list-style-type: none"> • Functieverandering op erven • Ruimte voor Ruimte • Agrarische ontwikkelingen 	<ul style="list-style-type: none"> • Behouden en versterken identiteit Woerdense landschap • Inzetten voor recreatie • Woongenot 	<ul style="list-style-type: none"> • Grootschaligheid moderne agrarische bebouwing • Verandering beeldkwaliteit erven
NATUURONTWIKKELING	<ul style="list-style-type: none"> • Biodiversiteit • Recreatie • Versterken landschapspatroon • Tegengaan bodemdaling 	<ul style="list-style-type: none"> • Landbouw (oppervlak en functie) • Verandering ruimtelijk beeld
WATER - BODEMDALING	<ul style="list-style-type: none"> • Functie volgt peil • Duurzaamheid • Diversificatie landbouwgewassen/ bedrijfsvoering 	<ul style="list-style-type: none"> • Landbouw • Verandering ruimtelijk beeld landschap en erven
GROENE RAND OM KERNEN	<ul style="list-style-type: none"> • Betere inpassing harde rand • Ommetjes 	<ul style="list-style-type: none"> • Toevoegen gebiedsvreemde elementen
ONTWIKKELING RECREATIE	<ul style="list-style-type: none"> • Samenhang aanbrenen • Verbinden met hoogdynamische zone • Ontsluiten cultuurhistorisch interessante elementen 	<ul style="list-style-type: none"> • Overlast voor agrariërs • Overlast voor weidevogels • Drukke, ruimteclaims

Bronnen

Bronnen

LITERATUUR

- Het buitengebied van Harmelen, beschermd dorpsgezicht? (2006) Dorpsplatform Harmelen en Stichts-Hollandse Historische vereniging (projectgroep Harmelen).
- Het Land van Woerden. (2008, 2e druk) Adriaan Haartsen e.a., maakt deel uit van het Belvedere-project 'stimuleringsproject cultuurhistorische waarden in het landelijk gebied van Woerden'.
- Het Nederlandse landschap, Een historisch-geografische benadering. (2000) Barends, S. e.a. (red.) Utrecht: Stichting Matrijs.
- Poort naar de toekomst, nota Recreatie en Toerisme gemeente Woerden 2008-2012. (2008) Buiten, bureau voor economie en omgeving in opdracht van gemeente Woerden.
- Tastbare Tijd, Cultuurhistorische atlas van de provincie Utrecht. (2005) Blijdenstein, R. Amsterdam: PlanPlan.
- Veen-land water-land, Honderd eeuwen landschap in de Venen. (2009) Jacques de Raad, Natuurmonumenten, Stichting Stichts-Hollandse Historische Vereniging.

BELEID

- Agenda Landschap, landschappelijk verantwoord ondernemen voor iedereen. (januari 2009) Ministeries van LNV en VROM.
- Agenda Vitaal Platteland. Programmteam De Venen, Format projectbeschrijving De Venen.
- Architectuur van de ruimte. (1996) Ministeries van OCenW, LNV, VROM, VenW.

- Bestemmingsplan Landelijk gebied, Woerden, Kamerik, Zegveld. (23 juli 2008) Gemeente Woerden, Amer adviseurs bv ruimtelijke ordening.
- Europese Kaderrichtlijn Water, Water voorop! Waterbeheerplan 2010-2015. Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden.
- Flora- en faunawet. (2002) Ministerie van LNV.
- Groenstructuurplan Harmelen. (augustus 2002).
- Groenstructuurplan Woerden, Zegveld, Kamerik en Kanis. (november 1998).
- Handleiding bestemmingsplannen. (2006) Provincie Utrecht.
- Inrichtingsbeeld Ecologische Verbindingszone Rietveldse Kade, Grecht en (Oude) Meije. (2009) Provincie Utrecht, Arcadis.
- Landschapsbeleidsplan gemeente Woerden. (maart 1997) DHV Milieu en Infrastructuur BV.
- Landschapsbeleidsplan Harmelen. (voorjaar 2001).
- Landschapsbeleidsplan Woerden(1997).
- Meerjarenprogramma Agenda Vitaal Platteland voor de provincie Utrecht. (13 december 2004) Provincie Utrecht, Dienst ruimte en groen, sector RLU.
- Nadere uitwerking wateropgave Oude Rijn, HKV lijn in water. (mei 2007) Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden.
- Natuurbeheerplan provincie Utrecht 2009. (29 september 2009) Provincie Utrecht.
- Natuurbeschermingswet (2005) Ministerie van LNV.
- Natuurschoonwet (2007) Ministerie van LNV.

- Natuur voor mensen, mensen voor Natuur. (2000) Ministeries van LNV en VROM.
- Nota Belvédère. (1996) Ministeries van LNV, VROM, OCenW, VenW.
- Nota Recreatie en Toerisme. (2008) Gemeente Woerden.
- Nota Ruimte. (2004) Ministerie van VROM.
- Nota Ruimte voor Ruimte. (2005) Ministeries van VROM, LNV, Ven W, EZ.
- Ontwikkelingsprogramma Groene Hart. (november 2005) Provincie Utrecht.
- Pilot Groenblauwe Diensten, Utrecht-West, 2008-2014.
- Provinciaal waterplan, 2010-2015. Provincie Utrecht.
- Ruimtelijke structuurvisie Woerden 2009-2030. (juli 2009) Gemeente Woerden, SVP architectuur en stedenbouw.
- Visie 2022. (september 2008) Gemeente Woerden.
- Structuurschema groene ruimte 2 (2002) Ministerie van LNV.
- Structuurvisie Snelwegprogramma's. (2007) Ministerie van VROM.
- Streekplan 2005-2015. Provincie Utrecht.
- Watergebiedsplan Kamerik-Kockengen (december 2007) Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden.
- Watergebiedsplan Zegveld en Oud Kamerik. (juli 2005) Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden.
- Waterplan Woerden. 2006-2009. Gemeente Woerden.
- Welstandsnota Woerden. (2009) Gemeente Woerden.
- Wie wat water, beleidsnota water. Provincie Utrecht.

INTERNET

- <http://geo.provincie-utrecht.nl/publiek/cultuurhistorie>
- gidsmodellen_boezem.htm
- www.kwaliteitsatlas.nl
- <http://www.minInv.nl> (Vogel- en habitatrictlijn / Natura 2000).
- www.streekarchiefrijnstreek.nl (foto's en tekst)
- www.utrechtslandschap.nl
- www.vvvwoerden.nl

OVERIGE

- Agrarische Natuurvereniging, De Utrechtse Venen (telefonische gesprek).
- Hoogheemraadschap Stichtse Rijnlanden (telefonische gesprekken).
- LTO Noord, afdeling Woerden (telefonisch gesprek).
- Project stimulering cultuurhistorische waarden in het land van Woerden.
- Recreatie in de Venen. Agrarische Natuur- en Landschapsvereniging 'de Utrechtse Venen' en Stichting Ontwikkeling in de Venen.
- Samenwerking Utrecht-West, persbericht certificatenregeling Utrecht-West.
- Voorloper Groene Hart, Provincie Noord-Holland, Zuid-Holland, Utrecht, december 2008.
- Woerden, stad waar het Groene Hart klopt. Fiets- en wandelroutes in en rond Woerden. Gemeente Woerden en Groene Hart bureau voor toerisme.

KAARTMATERIAAL

- GIS-bestanden aangeleverd door gemeente Woerden
- Waterstructuurvisie, kaart Streefbeeld Waterbeheer Lange Termijn [2050].
- Nationaal waterplan 2009-2015 (kaarten). Verkeer en waterstaat.

KLANKBORDGROEP

- De heer A.C.W. Albers - Stichts-Hollandse Historische Vereniging
- Mevrouw C. Berkelaar - Provincie Utrecht
- De heer P. Brak - Dorpsplatform Zegveld en Stichting Hogo Kotestein
- Mevrouw T. Mees – Dorpsplatform Kamerik
- De heer E. Jansen - Dorpsplatform Harmelen
- De heer E. van Keimpema - Stichting Hogo Kotestein
- De heer R. Klein Beekman - Landschap Utrecht West
- De heer K. van der Laan - Dorpsplatform Kamerik
- De heer D. Oudijk – Agrarische Natuur- en landschapsvereniging De Utrechtse Venen
- De heer H. Pasman - Landschap Erfgoed Utrecht
- De heer K. van der Ree Doolaard - Hoogheemraadschap Stichtse Rijnlanden
- De heer P. Vonk - Dorpsplatform Zegveld
- De heer M. Houtzager - De Groene Buffer

Agendalid

- De heer J. Verheul - LTO Noord, afdeling Woerden e.o.

PROJECTGROEP

- Maarten Bekkers - Projectleider Gemeente Woerden
- Vincent Reintjes - Beleidsmedewerker Groen en Landschap
- Elise van Andel - Beleidsmedewerker Recreatie
- Sabine Grabriël - Beleidsmedewerker Ruimtelijke ordening
- Bart Visser - Stedenbouw RO
- Johan Westhuis - Beleidsmedewerker water
- Anne-Marieke Wolters - Beleidsmedewerker cultuurhistorisch erfgoed en monumenten
- Hester van den Ende - Beleidsmedewerker archeologie
- Mascha Visser - Landschapsarchitect (Brons en partners)
- Niki van der Wielen - Landschapsarchitect (Brons en partners)
- Robert Lodewijkx - Planoloog (Brons en partners)
- Hein Pasman - Stichting Landschap Erfgoed Utrecht

